

Засновник Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Видається з 01.01.1998 р. Виходить двічі на місяць. **Головний редактор** О. Онищенко, академік НАН України. **Редакційна колегія** В. Горовий, заступник головного редактора, Л. Чуприна, заввідділу оперативної інформації, Т. Гранчак, заввідділу політологічного аналізу, Т. Дубас, заввідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів. Комп'ютерний дизайн Г. Булахова. **Адреса редакції:** НБУВ, пр-т 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz@pochta.ru, www.nbuv.gov.ua/siaz.html. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08. 2001 р.

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

2010 № 7

ЗМІСТ

Коротко про головне

Робочий візит Президента В. Януковича до Сполучених Штатів Америки

Аналітика

Ю. Половинчак, канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

Коаліційні правила: відповіді та запитання

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб.

Перспективи возобновлення кредитування МВФ для України в оцінках експертів

О. Ворошилов, канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

Підготовка к Євро-2012 в освіщенні СМІ

А. Потіха, наук. співроб.

Стан житлово-комунального господарства України

Партійна позиція

А. Худенко, влас. кор.

БЮТ в ролі опозиції

С. Горова, влас. кор.

Актуальна прес-конференція

Україна та Кувейт – співпраця розпочинається...

Україна у світі: погляд Фонду К. Аденауера

Коментарі спеціалістів на звернення громадян

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Практичні впровадження науково-дослідних

і проектно-технічних напрацювань

Енергоощадні технології

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

Проблеми інформатизації

**Матеріали міжнародної конференції «Бібліотечно-інформаційний комплекс
У контексті розвитку суспільства знань» (Київ 6-7 жовтня 2009 р.)**

Н. Вітушко, заввідділу НБУВ

**Проблеми інтелектуальної власності в Інтернет у контексті
інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек**

До уваги держслужбовця

Кузьменко Ю. І.,

Кульчицька В. Г.,

Штих П. М.

Нові надходження до НБУВ

Коротко про головне

Робочий візит Президента В. Януковича до Сполучених Штатів Америки

12–13 квітня Президент України В. Янукович перебував у Сполучених Штатах Америки з робочим візитом для участі в саміті з питань ядерної безпеки. Візит проходить на запрошення Президента США Б. Обама.

Глава Української держави взяв участь в офіційних заходах саміту, зокрема, у пленарних засіданнях та окремих зустрічах лідерів держав, під час яких обговорюватиметься тематика зменшення загрози ядерного тероризму в контексті безпеки ядерних матеріалів, ролі МАГАТЕ в забезпеченні фізичної ядерної безпеки.

Пріоритетом для Президента України стали переговори з керівництвом Міжнародного валютного фонду та Світового банку, які слугуватимуть відновленню активного співробітництва України з цими фінансовими організаціями та залученню міжнародної фінансової допомоги для подолання кризових явищ в економіці України.

Зокрема, у Вашингтоні відбулася зустріч Президента України В. Януковича з виконавчим директором Міжнародного валютного фонду Д. Стросс-Каном. Свої переговори з місією МВФ Президент України В. Янукович оцінює як плідні. «Сьогодні відбулися плідні переговори з місією Міжнародного валютного фонду. Було прийнято рішення підготувати спільно з МВФ листа від імені України про поновлення роботи. Ми визначили термін – не більше двох тижнів», – зазначив глава держави під час прес-конференції. «Йдеться не лише про програму 2010 р., а також і про програму 2011 р.», – підкреслив Президент.

Також під час візиту відбулася зустріч глави Української держави і Президента США Б. Обама, яка, на переконання сторін, працюватиме на поглиблення стратегічного діалогу між двома державами. У спільній заяві, прийнятій після завершення зустрічі глав двох держав, йдеться, зокрема, що Президенти України і США «засвідчили наміри вибудовувати відносини на основі Хартії про стратегічне партнерство Україна – США та комісії стратегічного партнерства».

У заяві також зазначається, що «обидва лідери відзначили спільні інтереси і цінності їхніх країн, відображені в Хартії, а саме: демократію, економічну свободу і добробут, безпеку та територіальну цілісність, енергетичну безпеку, співпрацю в оборонній сфері, верховенство права і міжособистісні контакти».

У контексті обговорення під час зустрічі питань, пов'язаних з відновленням після глобальної економічної кризи, Президент України підтвердив рішучість долати економічні виклики, що стоять перед Україною, шляхом реалізації програми системних реформ і відновлення співпраці з Міжнародним валютним фондом. «Президент Б. Обама підтримує цю рішучість», – підкреслюється в заяві.

У ній також йдеться про те, що глави двох держав відзначили потенціал для розширення двосторонньої торгівлі та інвестицій і оголосили про наміри зміцнювати взаємодію з економічних, фінансових та інвестиційних питань.

Президенти домовилися, що їхні країни вивчать шляхи зміцнення співпраці у сфері мирного використання атомної енергії, включаючи розвиток українських потужностей у сфері ядерних досліджень та зусилля з диверсифікації постачання палива для української атомної енергетики відповідно до Угоди про співробітництво у сфері ядерної енергетики та інших додаткових двосторонніх домовленостей, які можуть бути узгоджені між Україною та США.

Лідери двох країн також погодилися продовжити спільну роботу над забезпеченням ядерної безпеки, включаючи зусилля з безпеки майданчика ЧАЕС.

На зустрічі йшлося також про перспективи активізації торговельно-економічних відносин між Україною та США, участь у євроінтеграційних процесах. Б. Обама підкреслив, що Сполучені Штати зацікавлені, щоб Україна була сильною, незалежною і процвітаючою державою, і готові їй у цьому допомагати. «Україна може розраховувати на підтримку США у проведенні економічних реформ і поновленні співпраці з МВФ», – зокрема зазначив він.

Під час перебування у Вашингтоні Президент В. Янукович також провів зустрічі з представниками американських ділових кіл, політичної еліти США.

Крім цього, глава держави вшанував пам'ять Т. Г. Шевченка, пам'ятник якому встановлений у Вашингтоні, та зустрівся з українською громадою.

Також Президент провів переговори з лідерами окремих країн-учасниць саміту. Зокрема у Вашингтоні відбулася зустріч Президента України В. Януковича з Президентом Росії Д.Медведевим і Президентом Казахстану Н.Назарбаєвим.

Під час зустрічі Д.Медведев заявив, що російська сторона готова обговорювати нові пропозиції Києва стосовно ціни на газ і запропонував розглянути це питання на рівні профільних відомств двох країн.

В. Янукович зазначив, що проблема ціни на російський газ хвилює сьогодні Україну. Він також зауважив, що є ціла низка питань, котрі накопичилися за ці роки – не тільки за останні п'ять років, а й раніше. На них потрібно давати відповіді *(Офіційне інтернет-представництво Президента України (http://www.president.gov.ua). – 2010. – 12–13.04).*

Коаліційні правила: відповіді та запитання

Чинна парламентська більшість – законна

Такий результат розгляду Конституційним Судом України подання 68 народних депутатів фракції Партії регіонів. Практичну необхідність у роз'ясненні положень частини шостої ст. 83 Конституції та частини четвертої ст. 59 Регламенту ВР стосовно можливості окремих народних депутатів брати участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у ВР парламентарі аргументували необхідністю забезпечення прав народних депутатів представляти інтереси громадян України, які їх обрали.

Конституційний Суд дав добро окремим народним депутатам брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України і визнав такі їх дії конституційними. Відповідне рішення було прийняте 6 і оприлюднене 8 квітня. «Окремі народні депутати України, зокрема, ті, які не перебувають у складі депутатських фракцій, що ініціювали створення коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, мають право брати участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України», – цей вердикт КС ставить юридичну крапку в дискусіях щодо обставин формування діючої парламентської більшості і, відповідно, її правочинності.

Очікуване, прогнозоване і навіть проанонсоване окремими політиками рішення суду представники провладної більшості сприйняли з ентузіазмом. «Слава Богу, в Україні з'явилася стабільна влада», – такою була оцінка першого віце-прем'єра А. Ключова. Президент України В. Янукович відреагував стриманіше. Він заявив, що приймає рішення Конституційного Суду щодо законності формування парламентської коаліції і заявляє про готовність слідувати принципам Конституції. «Ще раз нагадую: я завжди говорив, що прийму будь-яке рішення Конституційного Суду, і я приймаю рішення, яке є», – підкреслив він.

На відміну від політиків провладного табору, що вітали остаточне узаконення правлячої коаліції, експертна спільнота виявилася не настільки оптимістично-одноставною у своїх оцінках. Власне, саме рішення, юридично вмотивоване та логічно обґрунтоване, особливих питань не викликає. У висновку суддів наводиться перелік достатньо переконливих аргументів на захист депутатів «одноосібників».

КСУ виходив з того, що Конституція, передбачивши належність народних депутатів до фракцій, не обмежила їх права самостійно визначатися при прийнятті рішень, у тому числі щодо входження до складу більшості, яка формує коаліцію. А наявність у депутата такого права не залежить від позиції

депутатської фракції. Цей висновок підтверджується частиною другою ст. 81 Конституції, у якій серед підстав припинення повноважень народного депутата немає положення, яке б передбачало позбавлення мандату через незгоду з позицією фракції щодо участі у коаліції. «У нас депутат не кріпак, він виражає не волю партії, а волю народу», – зазначив під час прес-конференції голова Конституційного Суду України А. Стрижак.

Ця позиція видається абсолютно справедливою: депутат складає присягу народові, а не своїй політичній силі; його рішення може бути автономним від рішення фракції, він зобов'язаний голосувати особисто; депутати мають рівні права, незалежно від партійної чи фракційної приналежності, а Конституція передбачає наявність позафракційних депутатів. Отже, будь-який депутат має повне право входити або не входити в коаліцію, незалежно від того, до якої фракції він належить. Таким чином, необхідними умовами для легітимного формування парламентської більшості є виконання лише двох вимог: ініціатори створення коаліції – фракції; її склад не повинен бути меншим за 226 депутатів.

Наведені аргументи логічні, і на цьому обговорення коаліційного висновку можна було б вважати завершеним, якби не факт, що викликав шире здивування фахівців: виявилось, що один і той самий суд може по-різному трактувати одну й ту ж саму норму Конституції. «Ложкою дьогтю» стало існування рішення Конституційного Суду України від 17 вересня 2008 р. у справі про коаліцію депутатських фракцій у Верховній Раді України. У мотивувальній частині рішення КС відзначив, що до складу коаліції депутатських фракцій можуть увійти народні депутати, які є у складі депутатських фракцій, що сформували коаліцію.

Лева частка експертного подиву стосується питання: як саме два протилежні рішення з одного, по суті, приводу можуть бути узгоджені між собою. Своє нове бачення та в його контексті новий підхід до одного і того ж питання Конституційний Суд України мотивував тим, що рішення від 2008 р., яким заборонялося формування коаліції окремим депутатам, було прийнято без врахування Регламенту Верховної Ради – цей документ був ухвалений як закон у 2010 р. Дійсно, у 2008 р. КС заявляв: Конституція не визначає порядку припинення діяльності коаліції, зазначену прогалину в законодавстві повинен усунути парламент – або змінивши Основний закон, або ухваливши закон про Регламент. Тому А. Стрижак зазначив, що на даному етапі судді «не могли не врахувати закону про Регламент».

Однак цей аргумент сумнівів фахівців не розвіює: чи може прийняття закону скасовувати чи підміняти собою рішення Конституційного Суду України про офіційне тлумачення Конституції України? Це запитання без відповіді дає підстави для багатьох оглядачів ставити під сумнів неупередженість вищої експертизи Основного закону.

Їх висновок: нинішнє рішення КС відповідає інтересам В. Януковича, узаконюючи де-факто дієздатну коаліцію так само, як попереднє відповідало

інтересам Ю. Тимошенко, дозволяючи де-юре зберегти неіснуючу коаліцію. Директор політико-правових програм Українського центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова Ю. Якименко відзначає: «Вийшло, що Регламент сильніший за Конституцію. Хоча, мабуть, сильнішою виявилася політична доцільність». Тобто, ЗМІ вказують на те, що КСУ вкотре опинився в епіцентрі політичного протистояння та ухвалив кон'юнктурне рішення.

Саме цей аспект політологи вважають найбільш небезпечним, у першу чергу – для КСУ з точки зору можливої делегітимізації його як найвищого органу юридичного арбітражу. На таких позиціях, зокрема, стоїть президент соціологічної служби «Український барометр» В. Небоженко, застерігаючи: практика зміни чи скасування власних старих рішень з новою політичною ситуацією може призвести до того, що «КСУ закінчить своє існування принаймні як інструмент серйозного легітимного обґрунтування діяльності влади і як якийсь арбітраж». Центр Разумкова вважає, що різка зміна позиції КС щодо питання про порядок формування коаліції ставить «під сумнів об'єктивність і неупередженість його рішення, здатність КС у його нинішньому складі протистояти політичним та іншим впливам».

Окрім цього, рішення Конституційного Суду матиме низку політичних наслідків, що їх необхідно враховувати. По-перше, завершення судової «справи про коаліцію» поставило крапку в процесі становлення нової влади. Відтепер ні в кого, у тому числі і в опозиції, немає правових підстав ставити під сумнів легітимність формування коаліційної більшості й уряду.

По-друге, Конституційний Суд у своєму вердикті фактично благословив інститут позафракційних депутатів. Отже, відтепер узаконено процеси внутрішньої парламентської міграції. Висновок КСУ, безумовно, викличе нову хвилю перетікання окремих депутатів до правлячої коаліції. Недаремно лідер фракції ПР О. Єфремов нагадав депутатам про те, що двері коаліції відкриті для всіх політиків, готових реалізовувати на практиці програму Президента.

Самі ж депутати прогнозують, що список членів коаліції «Стабільність і реформи» до кінця нинішнього сесійного тижня поповниться десятком прізвищ. Таким чином, не виключено, що вже найближчим часом більшість подолає позначку в 250 депутатів; «регіонали» ж розраховують, що до осені у правлячій коаліції налічуватиметься конституційна більшість у 300 депутатів. Таке припущення, коментуючи рішення Конституційного Суду, озвучив народний депутат від Партії регіонів М. Чечетов. Поки що більш реальним виглядає прогноз спікера В. Литвина, який вважає, що парламентська коаліція до літа може збільшитися до 260 депутатів. Якщо коаліція дійсно настільки розширить свій чисельний склад, це значно зменшить вплив «міноритарних» партнерів – у першу чергу комуністів, які вже не зможуть вдаватися до погроз щодо виходу з коаліції. Отже, третій наслідок конституційного вердикту – посилення позицій нинішньої владної команди.

Конституційне тлумачення передбачає – і це четверте – легалізацію Регламенту діяльності Верховної Ради, який, нагадаємо, двічі «ветувався»

Конституційним Судом. Наразі ж у вердикті КС наголошується, що «офіційне тлумачення положень Конституції повинне відбуватися в системному зв'язку із Законом про Регламент, який набрав чинності 17 лютого 2010 р.». При цьому нова редакція Регламенту якраз чітко прописує технологію формування коаліції, передбачаючи, зокрема, і індивідуальну участь народних депутатів у даному процесі.

П'ятий наслідок, орієнтований на перспективу: відтепер не можна створити коаліцію лише на основі рішення фракцій. Потрібні ще і підписи мінімум 226 парламентарів. Суд, нарешті, усунув прогалину в законодавстві, що свого часу призвела до виникнення феномену «віртуальної більшості».

Наступне: оскільки коаліція легальна, то і уряд М. Азарова, сформований нею, – законний і правочинний; це означає, що парламентські вибори відкладені до 2012 р. Із сказаного напрошуються два висновки. Перший – країна отримала електоральну передишку, що, без сумніву, є необхідною передумовою стійкого економічного розвитку. Другий – для всіх нинішніх опозиціонерів термін перебування в опозиції продовжено як мінімум до того ж 2012 р.

Не дивно, що реакція спікерів різних опозиційних сил була вкрай негативною та одностайною у своїй категоричності. Ще до винесення рішення КСУ Ю. Тимошенко заявляла, що «регіонали» намагаються шляхом підкупу і погроз змусити Конституційний Суд визнати законність коаліції до початку візиту Президента у США. Пізніше у заяві з приводу оприлюдненого рішення КСУ вона назвала його «безпрецедентно ганебним в історії незалежної України». Про намір «викликати на допити до Верховної Ради» кожного суддю Конституційного Суду України після створення за ініціативою опозиції тимчасової слідчої комісії ВР заявив нардеп від НУ – НС Р. Зварич. Лідер партії «Фронт змін» А. Яценюк вважає, що рішення Конституційного Суду «не дало жодної легітимізації чинної коаліції», а у Президента з'явилися повні конституційні права для припинення повноважень цього парламенту. «Якщо зараз провести нові вибори – це п'ять років стабільності», – запевняє він.

Отже, опозиційні політики одним із методів боротьби явно обрали шлях делегітимізації вердикту КС, принаймні в очах народу. На реалізацію цієї мети спрямовані вже згадувані плани БЮТ створити тимчасову слідчу комісію, покликану з'ясувати підстави «винесення свідомо неправочинного рішення суддями Конституційного Суду України», з їх (суддів) подальшим звільненням. Щоправда, враховуючи, що Генпрокуратура відмовилася відкривати справу про підкуп представників Конституційного Суду, перспективність парламентського «слідства» видається досить сумнівною. Хоча це опозиціонерів навряд чи зупинить. Не відмовляться вони і від юридичної боротьби.

Розрахунок на чергове «останнє слово» суду підтверджується тим, що КС прийняв до розгляду ще одне «коаліційне» подання народних депутатів. Цього разу 56 «бютівців» цікавить відповідність Основному закону ст. 61 Регламенту ВРУ, що визначає порядок створення коаліції депутатських

фракцій у Верховній Раді.

Очікуючи нового висновку суду, опоненти діючої коаліції не виключають і застосування «інтерпретаційного методу» щодо вже існуючого. Прикладом такої тактики може служити «формула» депутата «бютівця» С. Власенка. Він підкреслив, що раніше рішення КС від 17 вересня 2008 р. і від 25 червня 2008 р. означали, що для формування коаліції необхідні депутатські фракції, до яких увійде не менше 226 народних депутатів. «Таким чином, для того щоб коаліція існувала, необхідні три ознаки – це фракції, 226 народних депутатів і індивідуальні входження. Діюча коаліція відповідає ознакам за фактом існування фракцій і індивідуальних входжень депутатів, проте тут немає фракцій, які б наявністю народних депутатів склали 226 голосів», – підкреслив він. Депутат звернув увагу на те, що у своєму рішенні КС не дав чіткої відповіді на питання, за яким принципом народні депутати мають право входити індивідуально в коаліцію, – при створенні фракціями 226 голосів, чи ж після створення коаліції з цією необхідною умовою.

Таким чином, не виключено, що обговорення конституційно-коаліційних питань затягнеться. Існування декількох тлумачень КС, їх слабка кореляція між собою, бажання зацікавлених сторін по-різному тлумачити вердикт – все це дає змогу розглядати відповідність положень Регламенту Основному закону ще досить довго. Наслідки такого протистояння навряд чи будуть корисними хоча б для когось. Україні явно не потрібна тривала тяганина, у процесі якої за трактування Основного закону братимуться численні самозванні «юристи-конституціоналісти від політики»; опозиція ж у цій ситуації навряд чи зможе вийти на конструктивний рівень роботи. І це при тому, що країні вкрай необхідна конструктивна опозиція, що зможе виконувати функції контролю, а не обмежуватиметься тотальними і бездоказовими звинуваченнями.

Точка зору

Pro

І. Березна, народний депутат України, фракція Партії регіонів:

«Саме депутати від Партії регіонів звернулися до Конституційного Суду для тлумачення частини шостої ст. 83 Конституції України у контексті процедури формування парламентської коаліції. Зроблено це було з метою прибрати щонайменші сумніви в легітимності нової парламентської більшості.

Остання надія опозиції на дестабілізацію політичної влади в країні та дострокові парламентські вибори фактично знищена завдяки законному рішенню Конституційного Суду. Всупереч старанням лідера опозиції Ю. Тимошенко чинити тиск на Конституційний Суд, роблячи гучні заяви про корумпованість суддів, подальше їхнє звільнення, суд став на бік демократії. Тепер народний депутат має право висловити свою політичну позицію. Він не може бути маріонеткою в руках партійних лідерів. Це крах надій опозиційних політичних ділків на те, що депутата можна залякати, змусити

його працювати проти країни та українського народу.

Рішення КСУ відповідає очікуванням як простих українських, так і міжнародних партнерів нашої країни. В Україні нарешті почнеться нормальна робота парламенту, який займеться вирішенням невідкладних проблем країни, а не новою політичною війною на взаємне знищення».

et Contra

М. Катеринчук, народний депутат України від фракції НУ – НС:

«Рішення Конституційного Суду з приводу законних підстав формування коаліції поставило жирну крапку на його репутації. Ні про яку конституційність чи неупередженість мотивів суддів при прийнятті рішення мова взагалі не йде.

Подібна “послідовність” Конституційного Суду, разом із рішеннями на зразок рішень про законність третього строку Л. Кучми, ламає правову систему України і свідчить про необхідність невідкладної зміни принципів та підходів до формування Конституційного Суду. І те, що формування найвищої інстанції судової системи, а саме Конституційного Суду, в Україні давно перетворилося на політичний процес, вказує на необхідність невідкладного вжиття заходів для її реформування».

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб.

Перспективы возобновления кредитования МВФ для Украины в оценках экспертов

2 апреля в Украине завершила работу миссия представителей Международного валютного фонда (МВФ), целью которой было обсуждение возможностей возобновления сотрудничества Украины с фондом по программе stand-by. Решение о выделении Украине кредита около 17 млрд долл. в рамках этой программы МВФ принял в ноябре 2008 г. Из трех выделенных траншей на общую сумму почти 11 млрд долл. первый в размере 4,5 млрд долл. в ноябре 2008 г. получил Нацбанк, второй, в мае 2009 г., в размере 3 млрд долл. был поделен пополам между НБУ и правительством, а третий, в августе, на 3,5 млрд долл., полностью пошел правительству, чтобы облегчить выполнение бюджета и закупку природного газа.

Выделение четвертого транша в размере 3,8 млрд долл. было запланировано на ноябрь 2009 г. по итогам третьего пересмотра программы. Миссия фонда завершила работу в Киеве в конце октября, однако не сделала позитивного заявления о завершении пересмотра. МВФ неоднократно публично отмечал, что ожидает формирования консолидированной позиции украинских властей в вопросе реализации антикризисных действий и принятия госбюджета на 2010 г.

За время после получения третьего транша правительство Украины также

использовало около 2,1 млрд долл. за счет конвертации полученных от фонда в конце августа – начале сентября специальных прав заимствования в рамках распределения их между всеми членами МВФ.

Четвертый транш МВФ, в случае его получения Украиной, будет перечислен непосредственно в Госбюджет, хоть это и нетипично для МВФ. Но в данном случае фонд делает исключение для Украины как одной из стран, наиболее сильно подвергшихся мировому финансовому кризису. Взамен Украине необходимо подтвердить намерение выполнить рекомендации фонда. «Просто так “покрытие дефицита бюджета” – это ничто. Нам не дадут кредит до тех пор, пока мы не покажем фонду, под влиянием каких факторов формируется дефицит, и что мы делаем для того, чтобы его ограничить. То есть кредит фактически является целевым, но не на какие-то госпрограммы, а под наши обязательства сделать определенные действия, например: уменьшаем социальные расходы, повышаем цену на газ и снижаем необходимость субсидирования “Нефтегаза” и т.д.», – поясняет Я.Жалило, заведомом экономической и социальной стратегии Национального института стратегических исследований.

14 января 2010 г. глава МВФ Д.Стросс-Кан выразил уверенность, что сотрудничество фонда с Украиной в рамках программы stand-by возобновится после завершения президентских выборов. 4 марта постоянный представитель Международного валютного фонда в Украине М.Альер сообщил, что между руководством МВФ и Президентом Украины В.Януковичем состоялся телефонный разговор, в котором представители фонда заявили о своей готовности к дальнейшему сотрудничеству с Украиной.

15–19 марта в Киеве работала техническая миссия МВФ, которая изучала состояние государственных финансов. Прибывшая вслед за ней основная миссия под руководством Т.Арвантиса провела переговоры с представителями украинской власти по целому ряду вопросов. В частности, на встрече Премьер-министра Н.Азарова с руководителем миссии МВФ глава украинского правительства предложил Международному валютному фонду заключить новое соглашение о сотрудничестве с Украиной. Н.Азаров заявил, что «старая программа не включала вопросы реформирования экономики, и поэтому если говорить об осуществлении реформ в течение нескольких лет, то целесообразно поставить точку в старой программе и начать новую, с новым финансированием». При этом Н.Азаров добавил, что если руководство МВФ поддерживает такой вариант, то правительство Украины готово к его реализации.

По словам Премьер-министра Украины, правительство рассчитывает на возобновление сотрудничества с Международным валютным фондом (МВФ) в мае текущего года.

Премьер заявил, что удовлетворен ходом переговоров с представителями технической миссии МВФ, побывавшими в Украине. В ходе этих переговоров был согласован дефицит государственного бюджета Украины на 2010 г. на уровне 6 %. Н.Азаров также отметил, что сумма транша конкретно

не обсуждалась. «Наше правительство никогда не выступало просителями. Мы выслушиваем предложения. Будем эту цифру оговаривать, но ждем предложений со стороны МВФ», – подчеркнул Премьер. Он выразил уверенность, что правительству удастся стабилизировать финансово-экономическую ситуацию в стране уже в этом году, что откроет перед ним возможность выбора различных предложений финансирования. По словам Н.Азарова, уже сегодня практически все крупные банки предлагают свою помощь. «Мы никому не отказываем, мы изучаем все предложения», – сказал глава правительства.

Возвращаясь к сотрудничеству с МВФ, Премьер сообщил, что начинается серьезная работа над новым содержанием меморандума. «Надеюсь, в мае мы этот меморандум подпишем», – спрогнозировал Н.Азаров. «Для меня не принципиальна сумма финансирования от МВФ. Для меня принципиально сотрудничество с фондом, его поддержка проведения реформ», – еще раз подчеркнул Премьер-министр Украины.

Миссия Международного валютного фонда обсудила в Украине вопрос финансового оздоровления крупнейшей компании страны – НАК «Нефтегаз Украины». Первый заместитель главы Администрации Президента И.Акимов проинформировала представителей миссии о поручении Президента Украины В.Януковича подготовить уже в ближайшее время план реструктуризации компании, который должен обеспечить ее финансовую стабильность. Она также отметила, что миссия МВФ положительно восприняла создание Комитета по вопросам экономических реформ, возглавляемого В.Януковичем, «рассматривая это как позитивный признак намерений Украины проводить не просто краткосрочные, а долгосрочные реформы».

По мнению И.Акимовой, руководство Международного валютного фонда может принять решение о выделении Украине очередного транша кредита на протяжении месяца после принятия Государственного бюджета на 2010 г. Она также отметила, что решение о принятии решения по выделению Украине очередного транша, а также сама техническая процедура поступления этих средств, имеют четкий уровень регламентации со стороны МВФ. «Необходимо сделать все зависимое от Украины, чтобы появился проект Государственного бюджета до 15 апреля», – отметила она, учитывая то, что Президент задал правительству часовые рамки подготовки этого финансового документа. Далее, по словам И.Акимовой, проект Госбюджета должен быть конструктивно обсужден и принят Верховной Радой.

«Если на протяжении апреля эта задача будет решена, то, по заявлению руководителя миссии МВФ в Украине, вопрос о продолжении последующего сотрудничества (выделение очередного транша кредита) может быть рассмотрен на протяжении одного месяца», – объяснила первый заместитель главы АП. Также И.Акимова сообщила, что власти Украины предложили Международному валютному фонду предоставить очередной транш в рамках кредитной программы stand-by в размере 5 млрд долл.

Для возобновления сотрудничества с Украиной МВФ выдвигает три

основных требования: ограничить дефицит бюджета, продолжить реформу финансового сектора и привести в порядок газовый сектор страны. К этим требованиям также добавляется условие снизить уровень инфляции до 10 %.

По словам украинских чиновников, представители МВФ выдвигают требование принять реалистичный Госбюджет с дефицитом не более чем в 6 %. В части реформы финансового сектора, МВФ называет прежде всего необходимость завершения рекапитализации украинских банков.

Наиболее сложными пунктами могут оказаться требования финансовой стабилизации НАК «Нефтегаз Украины», размера дефицита бюджета НАК. Фонд предлагает, во-первых, повысить внутренние цены на газ до цен, которые будут покрывать его себестоимость, чтобы устранить необходимость предоставления «Нефтегазу» компенсаций из Госбюджета. Также в МВФ ожидают, что украинское правительство сможет обеспечить прозрачность управления газовым сектором и НАК «Нефтегаз Украины» в частности.

Главная проблема, сдерживающая финансирование МВФ, состоит в сомнениях его представителей относительно реалистичности украинских бюджетных показателей на текущий год. Нынешний Минфин закладывает в проект бюджета более реальные, нежели его предшественники, макропоказатели – прогноз реального роста ВВП составляет 3,7 %, а инфляция – 12,2 %. Однако при этом имеют место некоторые сомнения, связанные с возможностью украинских предприятий зафиксировать и получить в нынешнем году прибыль в размере 174 млрд грн, если в прошлом она составила всего 99 млрд. «Произойдет детенизация экономики, доходы и зарплаты выйдут из тени и тому подобное», – такие источники увеличения прибыли называет украинская сторона.

Вместе с тем последнее заявление МВФ звучит обнадеживающе для украинского правительства. 2 апреля, после окончания работы миссии МВФ в Украине, постоянный представитель Международного валютного фонда в Украине М.Альер, заявил, что Миссия фонда констатировала укрепление экономики страны и признаки постепенного возобновления роста. «Сальдо текущих счетов сократилось, курс национальной валюты остается стабильным. Уровень инфляции, оставаясь очень высоким по сравнению с другими странами, падает, – отметил М.Альер. – миссия достигла значительного прогресса в понимании бюджетных приоритетов правительства на 2010 г. Кроме того, достигнут значительный прогресс в обсуждении мер по дальнейшему укреплению доверия к банковской системе, в том числе путем своевременного завершения рекапитализации банков и дальнейших шагов по улучшению нормативно-правовой базы. Тем не менее, ряд нерешенных вопросов по-прежнему остается, в частности, в отношении бюджетной политики».

Следует заметить, что в нынешней достаточно сложной ситуации правительство не намерено идти как на увеличение пенсионного возраста, так и на повышение тарифов, высказывает желание не просто сохранить, но и серьезно повысить социальные стандарты. Причем не только для

малоимущих, если обратить внимание на тот факт, что в бюджете закладывается увеличение фонда оплаты труда с 287 до 339 млрд грн.

По мнению экспертов, проблема украинского руководства, несмотря на всю кажущуюся мощь формируемой вертикали власти, состоит в необходимости согласовывать в рамках коалиционных договоренностей свои ключевые шаги с очень далекими по декларируемой идеологии партнерами. В.Янукович и его окружение, вероятнее всего, согласились бы на такую реформу, как постепенное увеличение пенсионного возраста, но коммунисты, входящие в состав коалиции, не пойдут на такую уступку. Неприемлемым для них также является повышение тарифов на газ для населения.

Поэтому в экономических интересах страны сегодня – расширение состава коалиции с целью получения возможности нейтрализовать взгляды, исключая необходимые компромиссы. Видимо, эти компромиссы сейчас оправданы, иначе все обещанные реформы придется отложить на неопределенное время.

Большинство украинских экспертов считают, что восстановление сотрудничества с Международным валютным фондом станет определяющим в дальнейшем росте экономики страны. Как подчеркивает глава аналитического центра БЭСТ В.Гладкий, резервы Нацбанка, гарантирующие стабильность гривни, находятся на нижнем пределе, 12,9 млрд долл. «Основная проблема этого года, которая скажется на темпах развития экономики, – как много коммерческих банков будут требовать докапитализации и как сильно финансовое состояние НАК “Нефтегаз Украины” будет влиять на устойчивость госбанков, которые уже прокредитовали эту компанию», – говорит В. Гладкий.

Министерство финансов уже анонсировало свои намерения докапитализировать Укрэксимбанк с помощью выпуска ОВГЗ на 4,589 млрд грн. Выкупить облигации на такую сумму способен только Нацбанк, притом что НБУ до сих пор не монетизировал предыдущее увеличение капитала банка на 1,8 млрд грн для кредитования ЖКХ. «Чтобы курс остался стабильным, гривневая эмиссия должна уравниваться равносильным предложением доллара на межбанковском валютном рынке или сжатием монетарных агрегатов. Сжимать их особо некуда, потому что ликвидность и так не сильно большая, а уровень резервов не позволяет “выбрасывать” валюту, что вызывает ряд рисков со стороны НБУ», – говорит В.Гладкий.

Другие эксперты не делают ставки на кредит МВФ. «Я бы не рассчитывал на средства фонда – очередной транш этой организации не так важен для развития экономики в целом. Эти деньги – скорее поддержка социальных обязательств государства, не более того», – говорит директор Института экономических исследований и политических консультаций И.Бураковский. По его словам, большее влияние на украинскую экономику оказывают мировые колебания, нежели активность Кабмина. Например, 80 % продукции украинской металлургии идет на экспорт. «С одной стороны, мы не производим чего-то такого, где большую роль играет качество. С другой стороны, украинские товары, тот же металл, конкурируют с товарами,

которые производит Китай», – отметил И.Бураковский.

Отсутствие бюджета и транша МВФ – не так уж плохо для украинской экономики, считает Е.Гавриленков, директор Института макроэкономических исследований и прогнозирования России, управляющий директор и главный экономист компании «Тройка Диалог». По его словам, «столкнувшись с бюджетными ограничениями, которые связаны с отсутствием главного финансового документа страны, власть начала меньше тратить, а в этом – залог успеха выхода экономики из кризиса. В предыдущие годы Украина, как, впрочем, и Россия, высокими темпами наращивала бюджетные расходы. Это ограничивало возможности нормального развития бизнеса. В России рост планируемых расходов ежегодно составлял 30–40 % ВВП».

По прогнозам эксперта, на фоне скромного бюджета и низкой инфляции постепенно выровняется ситуация на финансовых рынках. «Начнет снижаться маржа, которую берут банки, предоставляя кредиты компаниям. Сегодня мы реально входим в период, когда весь объем процентных ставок будет однозначным, – ниже 10 %. Кредиты станут доступными для более широкого круга предприятий, а не только для государственных компаний, которые кредитуются в госбанках на нерыночных условиях», – прогнозирует Е.Гавриленков.

Перспектива возобновления кредитования МВФ для Украины негативно воспринимается в Национальной академии наук. По мнению академиков, подсчитавших, что общий объем долгов Украины на конец февраля превысил 38 млрд долл., если правительство продолжит активно занимать деньги на внешних рынках, то уже в 2013 г. страну может ждать национальный дефолт. В докладе «Новый курс: реформы в Украине 2010–2015 гг.», подготовленном НАН Украины для Премьер-министра Н.Азарова, в частности, говорится, что уже в ближайшем будущем Украине предстоят крупнейшие в ее истории выплаты по долгам. Только в текущем году Киев должен будет отдать 55,9 млрд грн (6,94 млрд долл.), из которых 37,3 млрд грн (4,6 млрд долл.) – по внутренним долгам, а 18,6 млрд грн (2,27 млрд долл.) – по внешним.

По мнению специалистов, тяжелее всего Украине придется в 2013 г., когда произойдет пик расчетов по долговым обязательствам. «Долговое давление на государственный бюджет из года в год будет усиливаться, достигнув максимального значения в 2013 году, на который приходится основные выплаты по кредитам МВФ», – отмечается в докладе.

Составители доклада предупреждают: при неизменности текущего курса бюджетно-налоговой политики избыточное наращивание государственного долга (то есть привлечение новых заимствований) неизбежно спровоцирует кризис государственной задолженности уже в 2011–2012 гг. То есть, грубо говоря, не исключается возможность того, что Украина будет вынуждена объявить себя банкротом.

Однако ответственные за экономику представители правительства Украины не согласны с такими прогнозами. «Никаких дефолтов по платежам правительства не будет. Своевременно будет платиться заработная плата, пенсии, и все обязательства государство будет обслуживать», – сказал вице-премьер С.Тигипко. Министр финансов Ф.Ярошенко также уверен, что

дефолт Украине не грозит.

Вместе с тем некоторые украинские эксперты уже сравнивают ситуацию в Украине с тем положением, в котором оказалась Греция. «Мы приблизительно в такой же ситуации, в какой находится Греция. Там у них 12,7 % в прошлом году был бюджетный дефицит, у нас 12 %. Ясно, что этот бюджет нужно сокращать», – считает экономический эксперт Ю. Рубан. «Это значит, что страна живет не по карману. Это значит, что будут очень дорогие займы, если они вообще будут. Наверное, будут включать станок», – подытожил эксперт.

Заместитель директора Института мировой экономики и международных отношений НАНУ В.Новицкий также считает, что государственный долг Украины достиг критической черты. «Сегодня выплаты по внешнему долгу равны затратам на социальные нужды, культуру и оборону вместе взятые», – констатирует он.

Более того, эксперты уверены в том, что дополнительную вероятность дефолту Украины придает тот факт, что средства, выделяемые МВФ, могут быть использованы не по назначению, то есть банально «проедены», а не пущены на структурные реформы. «Такой риск есть, несмотря на строгий меморандум и достаточно серьезные технические миссии, которые приезжают к нам из МВФ», – отмечает исполнительный директор Международного фонда Блейзера О.Устенко.

Большинство экспертов также отмечают, что сегодня процесс возобновления переговоров с МВФ находится лишь на начальном этапе и пока очень рано говорить о выполнении поставленных фондом условий. Следующим шагом в переговорах о возобновлении кредитования станет визит вице-премьера С.Тигипко в Вашингтон, где 25 апреля состоятся весенние собрания МВФ и Всемирного банка 2010 г. Вместе с тем вице-премьер отметил, что после отъезда миссии МВФ правительство будет две недели отрабатывать вопросы, которые остались нерешенными, и в первую очередь – вопрос бюджета. При этом параллельно будут продолжаться консультации с экспертами фонда. Также вице-премьер выразил надежду, что общее решение по новой программе сотрудничества МВФ и Украины может быть принято достаточно быстро после апрельских собраний в Вашингтоне.

Кроме того, С.Тигипко заявил, что правительство продолжит обсуждение проблем возобновления кредитования в ходе двусторонних переговоров с МВФ. По мнению финансовых аналитиков, эти переговоры могут быть сопряжены с рядом проблем. Аналитик Бюро экономических и социальных исследований В.Комаров считает, что самые жесткие трения в переговорах возможны, во-первых, относительно уровня социальной поддержки, который будет заложен в Госбюджет. В конечном итоге, все будет зависеть от того, какие реформы будет проводить правительство: если реформы заинтересуют МВФ, то с ним намного будет легче разговаривать.

Второй пункт, по которому будут трения, – это объем возмещения НДС: могут быть вопросы по суммам, которые будут заложены в бюджет на эти

цели. МВФ требует, чтобы это были реальные суммы, живые деньги, чтобы механизм работал в нормальном режиме, без задолженностей.

В то же время, по мнению аналитика, вопрос рекапитализации банков должен быть вообще снят с повестки дня переговоров. «Здесь многое будет зависеть, в рамках какого соглашения с фондом мы будем работать – по-старому или по-новому. Если соглашение будет новым, то туда может вопрос рекапитализации и не попасть. В Украине сейчас лишь один банк, по которому может обсуждаться вопрос о рекапитализации – это банк “Надра”. Но, по моим ощущениям, будет куплен частным инвестором, он не будет рекапитализирован государством. По крайней мере, по тому, как идет процесс скупки его внешних и внутренних долгов, он должен быть куплен в ближайшие два месяца», – прогнозирует В.Комаров.

По газовому сектору также может быть весьма дискуссионный вопрос, особенно в части поднятия тарифов для населения. МВФ будет требовать, конечно же, реалистичное поднятие тарифов со стороны правительства.

В целом же, если оценивать перспективы получения кредита и атмосферу переговоров, то элемент напряженности в переговорах о быстром восстановлении отношений с МВФ спал. Причин тому несколько, а главная – есть приток капитала в страну, у правительства есть возможность финансирования дефицита бюджета за счет внутренних источников под приемлемые ставки займов, не под 25 %, а гораздо ниже.

Спад напряженности не означает, что нам не надо восстанавливать отношения с фондом, и это четкий сигнал, который посылает украинская власть. Речь идет о новом качестве сотрудничества с МВФ. Вероятность получения кредита аналитик оценивает как высокую, но результата, по его мнению, можно ожидать не раньше мая.

Директор экономических программ Цетра им. Разумкова В.Юрчишин в свою очередь подчеркивает, что недавняя миссия МВФ не является окончательной. Поэтому и выходить нужно из того, что это была лишь оценка того, о чем с Украиной можно договариваться.

Пока еще наиболее дискуссионным является вопрос дефицита бюджета, констатирует эксперт. Конечно, украинская власть хотела бы иметь возможности для большего дефицита – 10 %, но в практике МВФ не допустим такой значительный дефицит, даже в кризисных условиях.

Путь навстречу, по мнению В.Юрчишина, лежит не только через снижение социальных расходов. Новая власть пришла под лозунгом недопущения ухудшения благосостояния простых украинцев, поэтому здесь будут пытаться, скорее всего, искать такие решения, которые бы существенно не ухудшали уровень жизни рядовых украинцев. Поэтому, скорее всего, будет достигнута договоренность о том, что минимальные социальные стандарты повышались бы вместе с уровнем инфляции, то есть расходы будут оставаться на низком уровне, но с определенными надеждами граждан, что правительство будет реагировать на инфляцию.

Вторая проблема – с возмещением НДС не является легкой и будет вряд ли решена в ближайшее время. Здесь будут искать возможности не только

непосредственного возвращения долгов за возмещение, а скорее пути оформления возмещения НДС ценными бумагами, например, облигациями внутренней государственной ссуды. Эксперт считает, что развитию рынка государственных ценных бумаг будет уделяться значительное внимание, и это действительно может стать хорошим инструментом финансирования бюджетного дефицита.

В случае поступления в ближайшее время очередного транша МВФ, Украина получит шансы на улучшение внешнего финансирования. ЕС, скорее всего, подтвердит намерение предоставить 0,5 млрд долл., и Мировой банк будет развивать инвестиционные частные проекты под Евро-2012.

Вероятность возобновления программы кредитования МВФ в ближайшее время является умеренно высокой. С другой стороны, если правительство не сможет возобновить сотрудничество с МВФ, страновой риск может вырасти сразу на несколько процентных пунктов, считают эксперты «ИНГ Банк Украина».

Возобновление программы stand-by является очень важным для Украины в настоящий момент, поскольку может стать очередным фактором, который даст сигнал рынку относительно снижения уровня странового риска. Получение траншей в рамках кредитной программы позволит пополнить валютные резервы НБУ и может быть частично использовано для финансирования дефицита бюджета.

Несмотря на некоторые разногласия во взглядах МВФ и украинского правительства по частным вопросам, эксперты «ИНГ Банк Украина» полагают, что вероятность возобновления кредитования является достаточно высокой, поскольку обе стороны стремятся возобновить сотрудничество, ввиду чего должны проявить гибкий подход к смягчению некоторых требований.

**О. Ворошилов, канд. іст. наук,
старш. наук. співроб.**

Подготовка к Евро-2012 в освещении СМИ

Как отмечают обозреватели СМИ, приглушенная на время президентских выборов тема Евро-2012 получила новое наполнение. Так, «Зеркало недели» акцентирует внимание на том, что, «оценивая под разными углами команду В.Януковича, эксперты упустили немаловажный нюанс. А именно, что практически все они, начиная с нового главы государства, заядлые футбольные болельщики». Поэтому «можно не сомневаться, что, в отличие от абсолютно нефутбольного Ющенко, предельно футбольные Янукович и К° отлично понимают, что значит для страны этот проект».

Президент В.Янукович уже дал указание Премьеру Н.Азарову учесть вопросы финансирования Евро-2012 в проекте бюджета. А заодно и одобрил

кадровые вопросы, в том числе и введение в штатное расписание нового Кабмина должности вице-премьера по вопросам Евро-2012 и назначение на этот пост Б.Колесникова.

СМИ информируют, что возглавляемая Б. Колесниковым правительственная делегация за последние дни изучила ситуацию в городах, которые будут принимать Евро-2012. По этому поводу Б. Колесников отметил, что после личной проверки состояния подготовки четырех городов к проведению чемпионата Европы по футболу 2012 г., выделить какой-то один город среди других невозможно: «Ни один город пока еще не подготовлен. Необходимо выполнить еще много работы». «Есть ряд критических объектов. Если мы выйдем из этой ямы критичности до осени, то можно сказать, что первый успешный шаг к Евро мы сделали. Очень тревожат дороги. За день их не построишь. А нам нужно построить три кольца – вокруг Львова, Харькова и Донецка», – отметил вице-премьер.

По его мнению, наиболее рискованным проектом в подготовке Украины к чемпионату Европы по футболу 2012 г. является реконструкция НСК «Олимпийский» в Киеве. В то же время Б.Колесников заверил, что правительство обеспечит своевременное финансирование работ на НСК «Олимпийский», а это позволит вовремя реконструировать стадион. «Мы успеем, потому что другого выхода у нас просто нет», – отметил вице-премьер. Он также добавил, что есть задача до 1 сентября ликвидировать все отставания по проекту. (Ранее министр по делам семьи, молодежи и спорта Р.Сафиуллин заявил, что реконструкция НСК «Олимпийский» к Евро-2012 отстает на пять месяцев).

Что касается других объектов в Киеве, то в рамках подготовки к футбольному чемпионату Евро-2012 продолжается строительство в международном аэропорту «Борисполь». В частности, продолжаются строительные работы на всех пусковых комплексах существующего терминала В. Полностью завершён монтаж здания терминала F из легких конструкций, которые быстро монтируются, устраиваются внутренние и внешние инженерные сети.

Что касается строительства нового пассажирского терминала D, то, как отметил Б.Колесников, терминал должен быть сдан, а работы на терминале должны быть завершены к осени 2011 г., однако уже сейчас, работая на строительстве терминала один год и три месяца, отставание составляет три месяца. «Нужно сейчас разбираться с подрядными работами с тем, чтобы догнать сроки за летний период времени», – заявил Б.Колесников.

Он также отметил, что аэропорт «Борисполь» – единственный объект из объектов в подготовке к Евро-2012, который самофинансируется: «Аэропорт зарабатывает прибыль и имеет солидный денежный поток».

Что касается вопроса размещения всех желающих приехать на чемпионат Европы, то, по мнению председателя оргкомитета по подготовке к Евро-2012 М.Лубкивского, «рисков ...по Киеву не существует. Гостиниц хватает. Строятся новые гостиницы». В частности, киевская власть обещает успеть построить к Евро-2012 18 пятизвездочных, 33 четырехзвездочных и 32

трехзвездочных гостиницы – в целом на 18 тыс. номеров.

В этой связи обозреватель издания «Завтра» обращает внимание на то, что гостиницы строят, но куда их потом девать – непонятно. Потому что заполненность в 2009 г. упала на 25 %, а «поэтому еще большее количество гостиниц после Евро-2012 явно не нужно не только Киеву, но и регионам». Автор публикации напоминает о проектах, разработанных для того, чтобы не заниматься «бессмысленными постройками» – палаточные городки, проживание в семьях и прочее, хотя «согласятся ли иностранцы жить в хрущовке с горячей водой как Бог пошлет – неизвестно».

Что касается ситуации в Харькове, то на сегодняшний день это единственный город, в котором подготовка идет по плану и по графику (за исключением, правда, бюджетного финансирования), где есть стадион и на 70 % готов новый аэропорт. Возможно, благодаря тому, что это единственный принимающий город, в котором есть официальный координатор подготовительных процессов – А.Ярославский.

Правда, это не означает, что в Харькове нет проблем, которые, даже несмотря на правильный менеджмент, можно решить без финансирования из Киева. Но в любом случае общее положение дел в Харькове по приоритетным для УЕФА позициям выгодно отличается от ситуации в Киеве, Донецке и Львове.

Так, директор турнира УЕФА «Евро-2012 в Украине» М.Лубкивский отметил значительный прогресс в подготовке Харькова к проведению финальной части чемпионата Европы по футболу 2012 г.: «Открыт обновленный стадион «Металлист», хорошо продвигается строительство нового терминала аэропорта. ...В то же время Харькову следует обратить внимание на инфраструктуру размещения и расширение спортивной инфраструктуры», – отметил он. По его словам, исходя из требований УЕФА, в городе не хватает необходимого количества пятизвездочных гостиниц. Хотя небольшие гостиницы или проекты по расширению существующих заведений размещения реализуются своевременно, а некоторые даже с опережением сроков, к сожалению, на сегодняшний день строительство больших объектов (на 50, 100, 250 номеров) высокой категории (4–5*) остановлено в связи с нехваткой финансирования или невозможностью своевременного получения соответствующих разрешений.

В свою очередь А. Ярославский обратил внимание на то, что дорожной инфраструктуры в Харькове фактически нет вообще: «Многие дороги “ушли” вместе со снегом. Окружной дороги нет, на Донецк – нет, на Киев тоже нет. Есть направление, но дорога отсутствует». В этой связи стоит отметить, что капитальный ремонт Харьковской окружной дороги не делали более тридцати лет.

К Евро-2012 в Харькове нужно капитально отремонтировать каждый десятый километр дорог, говорит директор городского департамента по подготовке к Евро-2012 В.Христов. Он отметил, что в прошлом году из государственной казны город получил лишь половину обещанной суммы – всего 15 млн грн.

Деньги на реконструкцию основных магистралей уже пообещал вице-премьер по вопросам Евро-2012 Б.Колесников. По его словам, нынешнее состояние дорог, связанных с передвижением участников и гостей европейского футбольного первенства, больше напоминает «полигон».

В целом не вызывает опасений и Донецк, где, по оценке обозревателя «Зеркала недели», ситуация «понятна и подконтрольна».

Проблемными объектами Донецка остаются аэропорт и отели. Вместе с тем председатель Донецкой облгосадминистрации А.Близнюк заверяет, что город при надлежащем и своевременном финансировании подготовится к проведению финальной части чемпионата Европы по футболу 2012 г. в намеченные сроки.

Говоря о нынешней ситуации с подготовкой Донецка к чемпионату, губернатор отметил, что средства, предусмотренные государственной программой, пока не поступили. «Евро-2012 на сегодняшний день как не финансировалось, так и не финансируется», – отметил А.Близнюк. По словам председателя облгосадминистрации, «мы находимся в тяжелой зоне, но не в критической». «При обеспечении финансирования мы закончим строительство взлетно-посадочной полосы, перронов, терминала, привокзальной площади и объездных дорог вокруг города Донецка», – сказал А.Близнюк.

Наиболее сложная ситуация, по общему мнению, на сегодня сложилась во Львове. Поездка во Львов группы профильных министров во главе с Б.Колесниковым это подтвердила. В частности, строительство стадиона опаздывает на два месяца. Не меньше проблем и с аэропортом.

Как считает вице-премьер-министр Украины Б.Колесников, для Львова самыми критичными вопросами подготовки к проведению Евро-2012 являются стадион, аэропорт и дороги. По его словам, первая точка повышенного риска – отсутствие стадиона в сочетании с отсутствием у подрядчика понимания, как его строить. «Что мы сделали? С 26 марта усилили строительство подрядными организациями. С 29 марта полностью разворачиваем фронт работ. Тем более, что 25 марта львовский горсовет передал стадион в ведение Кабинета Министров (здесь следует отметить, что в строительство главной спортивной арены во Львове городом вложено около 135 млн грн, часть из которых является заимствованными средствами. Соответственно, передав в государственную собственность этот объект незавершенного строительства, город планирует перераспределить запланированные средства на другие потребности города. Еще одним позитивом для Львова является то, что земельный участок площадью 25 гектаров под будущим стадионом остается в собственности города Львова. Государство будет иметь лишь право осуществлять строительство на этой земле. – Ред.). ...Дадим новые технические задания, связанные с максимальным усилением концертных возможностей объекта. Потому что сам по себе стадион будет приносить убытки. И город его просто не потянет. Поэтому “натягиваются” дополнительные возможности», – проинформировал Б. Колесников.

Со своей стороны, мэр Львова А.Садовый заверил, что строительство стадиона сейчас идет полным ходом, ежедневно на строительной площадке работает 150 человек. «Конечно, количество лиц, которые там работают в день, надо увеличивать. Если мы достигнем финансирования в размере 45 млн грн в месяц, то каждый день будет работать в две смены 400 человек», – сообщил городской голова Львова.

«Вторая точка риска – аэропорт. Терминал строит опытная компания. Полосу, как я сказал, усиливаем», – рассказал Б.Колесников. На сегодняшний день все графики относительно строительства и реконструкции ГП «Международный аэропорт “Львов”» соблюдаются.

В то же время, как проинформировал ответственный за организацию Евро-2012 в UEFA директор М.Каллен, украинский город Львов (как и польский Вроцлав) может потерять право принимать матчи чемпионата Европы по футболу в 2012 г. в случае дальнейших проблем со строительством стадиона.

В интервью польскому изданию Futbol News евро чиновник заявил, что «у нас есть план Б – проведение Евро в шести городах. Мы не приняли никаких решений, но один из вариантов предусматривает сокращение до шести стадионов». М.Каллен также сказал, что он больше обеспокоен подготовкой украинского города, нежели польского.

Он также отметил, что UEFA, несмотря на задержку с реконструкцией стадиона в столице Украины, не видит угрозы для проведения Киевом матчей Евро-2012. «Считаю, что объект в Киеве будет завершен своевременно... Может, не в июне 2011 года, а в июле или августе», – сказал он.

В целом же практически все эксперты сходятся во мнении, что главной проблемой в подготовке к Евро-2012 в Украине является проблема финансирования. Как отметил в этой связи посол Польши в Украине Я.Ключковский, «у вас с самого начала решили все возложить практически на плечи частных инвесторов. Пришел кризис, соответственно, частный инвестор не готов к надлежащим инвестициям. Например, во Львове нет таких олигархов, которые бы могли взять на себя весь груз финансирования. Поэтому государственную часть финансов нужно увеличить».

Президент В.Янукович подчеркивает, что провести успешную подготовку Украины к проведению финальной части чемпионата Европы по футболу Евро-2012 невозможно без привлечения инвестиций. «Я не понимаю, как можно выполнить эту программу без инвестиций, только за счет государственного бюджета», – сказал он 19 марта на встрече с представителями профсоюзов в Киеве.

В. Янукович поручил безотлагательно разработать инвестиционную программу привлечения средств в рамках подготовки к проведению европейского первенства по футболу. В частности, Президент отметил: «Сейчас много разговоров о том, что мы будем финансировать Евро-2012 за счет государственного бюджета. Я хотел бы, чтобы вы предложили инвестиционную программу и изыскали возможность привлечения кредитов для финансирования этого важнейшего государственного мероприятия».

Относительно создания надлежащего инвестиционного климата, Б.Колесников проинформировал В.Януковича, что правительство обратилось в Верховную Раду с предложением о поддержке соответствующего законопроекта, которым, в частности, предполагается создание конкурентных преимуществ для тех, кто будет вкладывать средства в сооружение отелей. «Мы предлагаем ввести нулевую ставку налога для тех отелей, которые уже работают, и которые будут построены в Украине для размещения гостей Евро-2012, как минимум на 10 лет», – подчеркнул Б.Колесников.

Также, по словам Б.Колесникова, во второй половине апреля запланировано проведение круглого стола, на который пригласят представителей мировых гостиничных сетей. В ходе мероприятия будет презентован закон о льготном налогообложении отелей и обсуждены возможности дальнейшего привлечения инвестиций в Украину.

В рамках Евро-2012 возможны и другие налоговые стимулы: снижение НДС на операции по предоставлению туристических услуг (размещение, проживание, питание, экскурсионные, спортивные и оздоровительные услуги, предоставляемые в гостиницах) с 20 % до 10 %. Послабления могут заработать на период с 2011 по 2012 гг. включительно.

С другой стороны, Посол Польши в Украине Я.Ключковский отметил нехватку времени для привлечения в Украину иностранных инвестиций для подготовки к чемпионату Европы по футболу 2012 г. «Чтобы подключить иностранных инвесторов к работе в Украине над проектами, связанными с Чемпионатом Европы, надо было гораздо раньше вести переговоры», – сказал посол. Я.Ключковский отметил, что реализация столь сложного проекта, каким является подготовка к Евро-2012, может повлечь за собой конфликты между компаниями, однако на возможные судебные разбирательства между ними может уже просто не хватить времени.

По словам посла, в Польше подготовка ведется за счет государства и местного самоуправления. Инвестиции, связанные с туризмом, отдыхом, гостиницами, реализуются через частный бизнес, а расходы на развитие инфраструктуры частично финансируются за счет Европейского Союза. В то же время в Украине, по словам Я.Ключковского, проекты подготовки к чемпионату финансируются на средства крупного украинского бизнеса при некоторой финансовой и организационной поддержке государства.

Что касается других направлений привлечения средств на подготовку к европейскому футбольному форуму, то, в частности, речь идет о программе выпуска облигаций, а также о запланированном с первого сентября введении единой государственной лотереи, все средства от которой пойдут на погашение долгов по Евро-2012, а также непосредственно на спортивные объекты.

Также СМИ сообщают, что новоназначенный глава Госкомпредпринимательства М.Бродский высказался за открытие игорных заведений во всех гостиницах Крыма и во всех пятизвездочных отелях страны. «Наша инициатива – это поручение вице-премьера Бориса

Колесникова, – говорит Михаил Бродский. – Он анализировал ситуацию с подготовкой к чемпионату Европы по футболу и сказал, что денег на проведение Евро-2012 нет. Мы будем брать их из казино». Чиновник считает, что справедливая стоимость лицензии для игорных заведений составит 5 млн долл. М.Бродский считает, что депутаты должны принять закон об игорном бизнесе в кратчайшие сроки, чтобы как можно быстрее наполнить кассу для Евро-2012. Но предполагает, что «вокруг этого документа будет серьезная склока».

Сообщается также, что 23–24 марта посетила Украину с очередным инспекционным визитом экспертная комиссия УЕФА по стадионам во главе с директором департамента УЕФА по стадионам и безопасности М.Тиммером. Предварительные итоги своей работы эксперты УЕФА подвели на встрече с вице-премьер-министром Украины по вопросам подготовки к Евро-2012 Б.Колесниковым. По мнению экспертов УЕФА, центральными вопросами относительно НСК «Олимпийский» является наверстывание существующего отставания от графика выполнения строительно-монтажных работ, обеспечение бесперебойного финансирования, а также решение ряда проблемных вопросов по прилегающей территории. Относительно львовского стадиона. По мнению экспертной комиссии УЕФА, структура управления этим проектом требует безотлагательного вмешательства центральных органов власти и масштабной реструктуризации. «При отсутствии кардинальных решений и учитывая отсутствие существенного прогресса на протяжении продолжительного времени, будет крайне сложно возобновить доверие УЕФА относительно возможности успешной реализации этого стадиона», – отметили эксперты.

Хотя в целом в исполнительном комитете УЕФА не сомневаются, что Украина и Польша успеют вовремя подготовиться к Евро-2012. «Новое правительство Украины полностью поддерживает этот проект, хотя там были небольшие задержки из-за очень холодной погоды. Однако мы получили подтверждение, что проект скоро снова пойдет по плану и все будет сделано в срок», – заявил глава отдела по коммуникациям УЕФА Р.Фолкнер 24 марта.

В целом же на сегодняшний день Евро-2012 – один из наиболее важных проектов для страны. Реализация его идет непросто – с отставаниями от графика и запущенными проблемами стадионов, дорог и аэропортов. Для нынешней команды власти главные «очаги головной боли» применительно к Евро-2012 – Львов и Киев.

И хотя до старта Евро-2012 остается чуть больше 800 дней, значительно более серьезное внимание новоизбранной украинской власти по сравнению со своими предшественниками к проблемам подготовки к предстоящему ЧЕ по футболу позволяет с оптимизмом смотреть в будущее не только украинцам, но и представителям УЕФА.

А. Потіха, наук. співроб.

Стан житлово-комунального господарства України

Останнім часом ЖКГ привертає увагу як фахівців, так і простих громадян. Від стану цієї галузі значною мірою залежить рівень життя людей. Сфера житлово-комунального господарства є однією з найважливіших та соціально значущих для розвитку і процвітання держави. Це – тепло й затишок в оселях, охайність і чистота вулиць, стабільне функціонування громадського транспорту, доступні та якісні побутові послуги. Гарантоване надання цих та інших простих благ – невід’ємна частина добробуту людей, запорука їхнього доброго настрою та гарного самопочуття.

Проте в умовах кризи утримувати в належному стані ЖКГ для держави складно. Експерти вважають, що в Україні житлово-комунальне господарство потребує негайного реформування. На їхнє переконання, саме за часів кризи інвестиції в ЖКГ дадуть максимальний економічний ефект, але для цього вкрай важлива активна позиція профільних урядовців, готових відійти від практики нецивілізованого лобізму монопольних структур. «Лише вільна й рівноправна конкуренція на ринку житлово-комунального господарства може забезпечити ефективний розвиток галузі», – наголосив директор Агентства моделювання ситуацій В.Бала.

Нагадаємо, Світовий банк (СБ) порекомендував новому уряду для виведення української економіки з кризи негайно розпочати реалізацію реформ, більшість з яких вважаються непопулярними. СБ рекомендує спрямувати на інфраструктурні проекти щонайменше 1 % від ВВП і знизити бюджетний дефіцит. Економісти сподіваються, що уряд врахує пропозиції СБ, проте в новій коаліції це не підтверджують. У Партії регіонів не мають наміру підтримувати рішення, що знижують реальні доходи громадян.

Багато хто з вітчизняних фахівців заявляє про необхідність підвищення тарифів для населення. На їхню думку, без підвищення тарифів для населення «Нафтогаз» не зможе сам розраховуватися з Росією за газ. Зокрема, економіст Міжнародного центру перспективних досліджень О.Жолудь зазначив, що у «Нафтогазу» є три джерела надходжень, з яких він може розраховуватися з Росією за газ. Це або платежі за проданий газ, або субсидії з державного бюджету, або кошти з власного капіталу. Минулого року капітал «Нафтогазу» було збільшено за рахунок облігацій внутрішньої державної позики. Він продавав їх Нацбанку, отримував валюту і нею розраховувався з «Газпромом». Експерт вважає, що найближчим часом будуть переглянуті в бік збільшення тарифи на газ, причому для всіх категорій споживачів. Це має збільшити поточні доходи «Нафтогазу» і, відповідно, забезпечити його діяльність хоча б на рівні беззбитковості.

Щодо шансів України досягнути зменшення ціни на російський газ, то О.Жолудь зазначив: «Єдиний варіант, як досягнути зменшення ціни на газ, – це запропонувати Російській Федерації щось інше, тому що зараз у неї є контракт, який її влаштовує. Відповідно, у російської сторони немає бажання переглядати його».

У свою чергу віце-прем’єр С.Тігіпко зазначив, що уряд ініціюватиме підвищення тарифів на газ і житлово-комунальні послуги для населення.

Утім, профільне міністерство має намір не допустити цього. Підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги без вирішення соціальних проблем населення є неправильним. Про це заявив міністр з питань ЖКГ України О.Попов. На його думку, тарифи на водопостачання, квартирна плата у всіх містах практично відповідають собівартості. «Мені здається, що цього року потрібно шукати можливості вирішення цього питання так, щоб тарифи не піднімалися, або їх здорожчання було невідчутним для громадян», – сказав він.

Більш категорично О.Попов заявив в інтерв'ю радіо «Свобода», що тарифи на ЖКП у цьому році підвищувати не будуть. «Ми ж розуміємо, що підняти тарифи – це не тільки не зібрати кошти від населення. Ми ж і так сьогодні маємо складну ситуацію з узаєморозрахунками за газ з Російською Федерацією», – сказав О.Попов.

За його словами, щоб тарифи вийшли на рівень економічно обґрунтованих, «треба мати програму на два–три роки». «За цей час інвестувати в енергозбереження, оновити технології і, може, прийде час, що відпаде потреба піднімати тарифи взагалі. Енергоемність наших підприємств ЖКГ на сьогодні в два рази вище, ніж у Європі, а ціна на газ – світова», – заявив міністр.

Водночас, зазначив О.Попов, якщо ціна на газ для України не буде знижена, для того, щоб не підвищувати тарифи на житлово-комунальні послуги, потрібно приблизно 6–7 млрд грн. «Це дуже велика сума. Краще було б, якби ці кошти були спрямовані на реформу і на впровадження енергоощадних технологій. Саме пошук такого рішення зараз і обговорюється в уряді», – сказав урядовець.

Якщо ж бюджет не зможе виділити кошти на те, щоб програма реформування запрацювала на повну потужність, то, за словами міністра ЖКГ, він буде «виступати перед урядом з ініціативою про те, щоб залучити ресурси Світового банку, Міжнародного валютного фонду саме на реформи».

О. Попов нагадав, що Україна в січні 2009 р. підписала з «Газпром» договір про постачання газу, за яким ціна за природний газ у поточному році становитиме 320 дол. за 1000 куб. м (прогнозована вартість російського газу для України у 2010 р.). Водночас підприємства комунальної теплоенергетики, які виробляють тепло і гарячу воду для населення, купують цей же газ за ціною 110 дол. за 1000 куб. м. «Різницю у 210 дол. на 1000 куб. м потрібно компенсувати через надання НАК “Нафтогаз України” певних ресурсів з державного бюджету. За моїми розрахунками, це близько 15 млрд грн на рік, які не були закладені навіть у тому проекті бюджету, який Ю.Тимошенко подавала до парламенту ще у вересні минулого року. Було зрозуміло, що якщо ці гроші в ньому не закладені, значить виникне, якщо не на початку, то в середині року питання про те, як же виходити з цієї ситуації в умовах, коли бюджет практично порожній. А з цієї ситуації залишається один вихід – потрібно підвищувати тарифи», – додав О.Попов.

Також міністр ЖКГ зазначив, що існує загроза припинення з боку НАК «Нафтогаз України» постачань енергоресурсів підприємствам галузі у зв'язку

з великою сумою заборгованості за спожитий газ. «На сьогоднішній день підприємства галузі житлово-комунального господарства мають кредиторську заборгованість більше 11 млрд грн. Це рекордний показник за останні 10 років. За природний газ заборгованість за станом на середину березня поточного року становила 6,7 млрд грн. На кінець березня може бути і 7 млрд грн, з яких близько 3 млрд грн, – сума, що накопичилася за поточний рік. Збитки підприємств галузі житлово-комунального господарства – приблизно 2 млрд грн», – зазначив О.Попов.

Проте проблема не лише у вартості газу. Найбільшу стурбованість викликає стан мереж ЖКГ. Представники влади вважають за необхідне реформувати ЖКГ, зокрема йдеться про відновлення мереж.

У програмі реформування галузі (Загальнодержавна програма реформування і розвитку житлово-комунального господарства України) на це виділено державне і пайове фінансування. Усього програма реформування обійдеться державі на п'ять років у 23 млрд грн. Але, враховуючи дефіцит бюджетних коштів, пріоритетним повинна стати співпраця держави з приватним бізнесом і світовими фінансовими організаціями та установами.

Нині практично готовий до другого читання проект закону «Про особливості передачі в оренду і концесію об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, які перебувають у комунальній власності» (№ 2320 від 2 липня 2009 р.). Уже в березні його мали прийняти. З одного боку, він закріплює інтереси і права органів місцевого самоврядування в співпраці з приватним бізнесом, а з другого – закріплює права приватного бізнесу на ті інвестиції, які вкладатимуться у сферу житлово-комунального господарства. У майбутньому може бути дуже перспективною така співпраця – держава не несе ніяких фінансових навантажень і одночасно вирішує проблему енергоощадження, оновлення основних фондів і т. ін.

Крім того, як зазначив міністр з питань ЖКГ України О. Попов, ще один пріоритетний напрям – дешеві позики. «У 2007 р. ми мали перспективу співпраці із Світовим банком і можливість одержувати позики під 4,5–4,7 % річних на довгостроковий період до 20 років і з відстроченням платежу на п'ять років. Тоді ми бачили великий потенціал у такій співпраці», – зазначив міністр.

За його словами, це дуже вигідний варіант, тому що в Україні багато інвестиційних проектів у сфері житлово-комунального господарства окуповуються протягом двох-трьох років. Сьогодні, коли кредитний рейтинг України впав, отримання таких кредитів ускладнилося. На думку міністра, із стабілізацією політичної ситуації в країні, а з часом і економічної ситуації, до цього потрібно буде повернутися.

Як інформують чиновники, уряд у цьому напрямі вже працює. Зокрема, 23 березня в Мінжитлокомунгоспі відбулася зустріч міністра з питань житлово-комунального господарства України О.Попова з делегацією Міжнародного банку реконструкції та розвитку на чолі з директором Департаменту сталого розвитку регіону Європи та Центральної Азії П.Томпсоном. На зустрічі було обговорено сучасний стан та перспективи співробітництва України із

Світовим банком. З української сторони також в обговоренні взяв участь голова Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів С. Єрмілов.

О. Попов подякував Світовому банку за підтримку вітчизняної житлово-комунальної галузі шляхом успішного впровадження спільного з Україною проекту «Розвиток міської інфраструктури», за яким Українська держава отримала позику в розмірі 140 млн дол. США для модернізації систем водопостачання та водовідведення міст України. Представники Світового банку, зі свого боку, подякували міністру з питань житлово-комунального господарства України за докладені ним особисті зусилля для підготовки та затвердження згаданого проекту.

Учасники зустрічі засвідчили позитивний перебіг реалізації спільного проекту та підтвердили домовленість про вирішення питання щодо надання Україні за діючою угодою додатково 200 млн дол. США на розвиток сфер водопостачання і водовідведення та тепlopостачання, у разі вибрання нею до кінця 2010 р. 50 % коштів, виділених за проектом.

Було підтверджено, що залучення додаткового фінансування для реалізації проекту «Розвиток міської інфраструктури» збігається з метою його розвитку та підсилюватиме його вплив на підвищення енергоефективних та екологічних характеристик систем водопостачання, водовідведення та тепlopостачання, дасть змогу підвищити інституційну спроможність комунальних підприємств, що здійснюють життєзабезпечення населених пунктів, знизити енергоємність українського ЖКГ, зменшити викиди парникових газів в атмосферу.

Обговорюючи інші напрями співробітництва, О.Попов поінформував представників Світового банку, що в затвердженій у 2009 р. «Загальнодержавній програмі реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009–2014 рр.» особливий наголос був поставлений на розробленні ефективних механізмів залучення коштів міжнародних фінансових установ та донорських організацій для реформування житлово-комунального господарства.

О. Попов звернув особливу увагу на те, що для виконання всього комплексу завдань цієї Програми, зокрема запровадження прогресивних процесів, ринкових відносин, новітніх технологій, зниження енергоспоживання, беручи до уваги обмеженість бюджетних ресурсів, Україна потребує інвестиційної підтримки з боку міжнародних фінансових структур, зокрема Міжнародного банку реконструкції та розвитку.

У зв'язку з цим було запропоновано обговорити можливість надання Україні з метою проведення житлово-комунальної реформи цільової позики від Світового банку. Зокрема, представник Світового банку П.Томпсон підтвердив, що за умови впровадження Україною єдиної моделі тарифів в теплoзабезпеченні, схвалення закону про концесії, що підтримуватиме державно-приватне партнерство, підтримки з боку інших міністерств, зокрема Мінфіну та Мінекономіки, а також сталості і безперервності існуючих програм та проектів з реформування, Світовий банк готовий надати

Україні відповідну допомогу в рамках існуючої практики секторальної підтримки.

У свою чергу О.Попов запевнив, що протягом року будуть реалізовані вимоги Світового банку, зокрема, щодо створення в Україні тарифного регулятора і прийняття закону про оренду та концесії, а також запевнив про надання підтримки цьому питанню з боку керівництва уряду та держави.

Під час зустрічі міністр також привернув увагу представників Міжнародного банку реконструкції та розвитку до Державної програми розвитку міського електротранспорту. Представником Світового банку у цьому зв'язку була запропонована ідея запровадження інвестиційних пілотних проектів щодо окремих міст, що є кредитоспроможними і готовими до реформування своєї комунальної інфраструктури, яка була сприйнята позитивно.

Серед іншого учасники зустрічі обговорили питання щодо надання Світовим банком експертної допомоги Україні з метою вивчення, обміну досвідом та визначення шляхів реалізації запропонованих проектів.

Міністр з питань житлово-комунального господарства України О.Попов також зустрічався з директором проекту Агентства США з міжнародного розвитку USAID «Реформа міського теплозабезпечення» Б.Такером з метою визначення пріоритетних напрямів співробітництва на 2010 р.

У зустрічі також брали участь заступник директора Регіональної місії USAID П.Річардсон, менеджер проектів USAID А. Нестеренко та заступник директора проекту РМТ А.Міцкан. З українського боку в переговорах взяли участь перший заступник міністра з питань житлово-комунального господарства України О.Мазурчак та виконавчий директор Інституту місцевого розвитку І. Слободенюк.

Учасники зустрічі обговорили питання співробітництва в галузі реалізації проектів теплопостачання та впровадження енергоефективних технологій в Україні, розроблення відповідної нормативно-правової бази, технічних специфікацій приладів обліку, сприяння створенню організацій співвласників багатоквартирних будинків та проведення моніторингу цих проектів.

Серед основних питань, що були поставлені делегацією USAID «Реформа міського теплозабезпечення», були: поновлення роботи Міжвідомчої робочої групи з координації реформи в секторі теплозабезпечення та експертних робочих груп, поновлення роботи над Національною стратегією теплозабезпечення, підтримка законодавчої ініціативи зі створення Національної комісії регулювання ринку житлово-комунальних послуг, співробітництво щодо розробки тарифного регулювання та методики ціноутворення на послуги теплозабезпечення, співробітництво щодо запровадження енергоефективності та сертифікації будівель, систем побудинкового обліку та регулювання тепла, співпраця щодо розвитку ОСББ, включаючи нове законодавство.

О. Попов подякував керівництву проекту «Реформа міського теплозабезпечення» за його плідну роботу в 35-ти містах України і зазначив, що Мінжитлокомунгосп гарантує продовження двосторонньої співпраці з

комплексної та ефективної діяльності за окресленими вище напрямками в стислі терміни, відповідно до Загальнодержавної програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009–2014 рр., де ключовими напрямками визначені посилення впливу мешканців будинків на умови свого проживання та якість обслуговування житла. Мінжитлокомунгосп підтримує поширення позитивного прикладу окремих міст-партнерів на інші міста та регіони.

Під час зустрічі було домовлено про проведення до кінця I півріччя поточного року спеціалістами проекту USAID «Реформа міського теплозабезпечення» експертизи проекту Закону про енергоефективність будівель та проведення в квітні місяці тематичного круглого столу.

Було також зазначено, що Мінжитлокомунгосп задля успішної реалізації всього комплексу урядових завдань зацікавлений у запровадженні невеликих проектів з метою підтримки об'єднань співвласників у конкретних багато-квартирних будинках. У містах Львів, Луцьк, Краматорськ та Євпаторія вже діють відповідні проекти, практика впровадження яких поширюватиметься USAID на інші міста, що беруть участь у проекті «Реформа міського теплозабезпечення». Сторони досягли домовленості щодо проведення таких зустрічей на регулярній основі для подальшого визначення спільних планів діяльності.

У цілому ж експерти відзначають складність процесу реформування ЖКГ. Адже багато років ніхто радикально не реформував цю галузь. Проте відтягувати на потім небезпечно. Комунікації в багатьох місцях в аварійному стані і їх потрібно ремонтувати. Потрібно кошти, яких немає. Підвищувати тарифи на комунальні послуги – небезпечно для влади напередодні ще одних виборів (до місцевих органів влади, а можливо, і до Верховної Ради), але й інших джерел не вистачає. Чи візьме на себе сміливість нова влада підняти тарифи? Час покаже.

Партійна позиція

А. Худенко, влас. кор.

БЮТ у ролі опозиції

8 квітня Конституційний Суд України оприлюднив своє рішення стосовно конституційності діючої парламентської коаліції, яке виявилось позитивним. У БЮТ таке рішення КС передбачали. Зокрема, напередодні М.Томенко зазначив, що Конституційний Суд вишукуватиме можливість прийняти двозначне рішення щодо законності парламентської коаліції. «У мене складається враження, що вони зондують ґрунт і вишуковують варіант м'якого рішення», – зазначив він.

Водночас лідер БЮТ Ю.Тимошенко більш категорична і намагається демонструвати рішучість. Вона заявила, що оточення В.Януковича чинило

тиск на суддів Конституційного Суду України, з тим, щоб до візиту Президента України в США визнати законність коаліції «Стабільність і реформи».

Ю. Тимошенко підкреслила: «Сьогодні в тих країнах, у які він збирається їхати у відрядження, систематично задають питання, чи легітимні коаліція і уряд. Саме тому перед поїздкою в Сполучені Штати перед Конституційним Судом люди В.Януковича поставили жорстку умову, що до 11 квітня КС повинен винести ухвалу, що коаліція і уряд легітимні, всупереч Конституції».

Відповідно до тверджень лідера БЮТ, суддів КСУ поодиночі викликали на переговори з представниками Партії регіонів. За її словами, за рішення на користь діючої коаліції суддям пропонували до 1 млн дол., інакше погрожували звільненнями. «Ми (опозиція) не дамо розглядати у Верховній Раді питання про звільнення конституційних суддів, які займають правову позицію. Ми уважно стежитимемо за тим, які укази Президент випускатиме щодо заміни конституційних суддів. Я хочу підкреслити, що судді КС призначаються на дев'ять років і, згідно з законом, не можуть бути просто звільнені, як будь-який урядовець. Незалежність суддів забезпечується тим, що просто так суддю КС звільнити не можна, для цього потрібно довести порушення присяги», – наголосила вона.

Партія регіонів охарактеризувала таку заяву Ю.Тимошенко, зроблену напередодні першого засідання Конституційного Суду України з питання легітимності створення коаліції, як прямий тиск на суддів. «Ю.Тимошенко в звичайній для неї манері ганьбила суддів, політиків, внісши чергову порцію брехні і конфліктності в загальну атмосферу», – заявила прес-служба ПР, коментуючи слова экс-прем'єра. – «Її виступ перед журналістами неначе повернув усіх у неприємну атмосферу конфліктності, наклепу і розбрату, який панував за часів старої влади».

Прес-служба ПР також відзначила, що всього за декілька тижнів перебування при владі нового Президента, нової коаліції і нового уряду «влада демонструє узгодженість дій і єдність рішень». «Це, власне, те, що є гарантією швидких і ефективних реформ, змін і подолання кризи. Ю.Тимошенко робить спробу зруйнувати цю єдність», – заявили «регіонали».

Багато хто з експертів також критично поставився до висловлювань Ю.Тимошенко щодо КС. За їхніми словами, повернення Ю.Тимошенко з післявиборчої відпустки чекали. А як інакше – беззаперечний лідер опозиції залишає країну у настільки відповідальний момент, коли нова влада закладає підвалини свого правління країною, виробляє правила, за якими держава, напевно, житиме наступні кілька років.

Експерти, за їх словами, чекали від Ю.Тимошенко програмної промови. Розповіді про те, як опозиція житиме в нових умовах, на що звертатиме увагу в першу чергу, якими методами та інструментами вона користуватиметься, зрештою, які цілі (окрім повалення «антинародної влади», зрозуміло) перед собою ставитиме. Натомість вона вирішила піти іншим шляхом. Вона відкрила перший фронт, на якому здійснюватиме наступ на досить міцні

позиції діючої влади, і цим фронтом стала ситуація в Конституційному Суді.

Поразку Ю.Тимошенко на цьому фронті експерти прогнозували. За їхніми словами, на це є одразу кілька причин. По-перше, Ю.Тимошенко повертається до активної політики, не відійшовши після виснажливих президентських перегонів, не змирившись з найважчою у кар'єрі поразкою. Чи здатна вона задати владі такий темп політичної гри, який зіб'є нову владну команду з розміреної ходи на вершину політичного Олімпу, – відповідь на це питання залишається відкритою.

По-друге, сумнівно виглядає вибір Ю.Тимошенко першої мішені для критики. За кілька годин до початку її брифінгу Інститут політики, очолюваний «бютівцем» М.Томенком, опублікував дані соціопитування, згідно з якими 37,8 % українців вважають, що при формуванні коаліції жодних порушень Конституції не було (протилежної думки дотримуються 33,3 % респондентів). 37 % українців вважають, що уряд В.Януковича сформовано за принципом професійності і відповідальності (для порівняння – принцип дотримання інтересів фінансово-олігархічних груп вважають визначальним лише 33 % наших громадян). Іншими словами, суспільству набридла ситуація, за якої Президент і Прем'єр вважають одне одного «кровними ворогами», а у складі уряду не вистачає половини міністрів. Тож, зважаючи на такі суспільні настрої, можливо, замість розхитувати урядовий човен, який поки що цілком стерпно тримається на воді, Юлії Володимирівні варто було б запропонувати якусь конструктивнішу програму дій...

По-третє, багатьох присутніх на брифінгу журналістів збентежила відсутність будь-якого підтвердження фактів, які озвучила Ю. Тимошенко. Марно їй вмовляли назвати імена тих «регіоналів», які «ламають суддів через коліно», чи суддів, які стали жертвами цього безпрецедентного тиску, – з вуст колишнього прем'єра не пролунало жодного слова, які могли б підтвердити її звинувачення. А оскільки вітчизняні політики вже привчили журналістів до того, що на слово їм вірити в жодному разі не можна, то й ставлення багатьох журналістів до сказаного лідером БЮТ було відповідним...

Експерти зробили висновок, що Ю.Тимошенко не має наміру міняти саму модель своєї опозиції до В.Януковича. А тим часом саме розрахунок на стару, роками випробувану «зброю» і стократно повторену риторику у війні з новою владою може погубити Ю.Тимошенко як лідера опозиції. Це сьогодні їй здається, що саме звинувачення Президента і його команди у всіх гріхах може принести їй результат, що вона приречена на підтримку електорату лише через те, що вона є «анти-Януковичем».

Проте тим самим вона недооцінює свого опонента, який на вершині державної влади перетворився у найсерйознішого суперника, з яким Ю.Тимошенко коли-небудь мала справу у своїй політичній кар'єрі. Уже перші кроки нової влади свідчать про те, що критика з боку політичних опонентів нову команду зачіпає дуже мало, тому для боротьби з нею варто вийти на новий, вищий рівень опозиційності – опозиції програм, опозиції концепцій розвитку країни. І найголовніше – опозиції політичної культури.

Проте БЮТ продовжує застосовувати перевірені, але мало ефективні методи, як то блокування трибуни у Верховній Раді. Як зазначив оглядач газети «Взгляд», програвши в січні президентські вибори, Ю.Тимошенко опинилася в опозиції і з того часу тільки продовжує втрачати політичні бали. 2 квітня блок її імені (БЮТ) зажадав закріпити за опозицією ключові пости в декількох комітетах Верховної Ради. Не добившись бажаного, БЮТ взагалі заявив про відкликання своїх депутатів з керівних парламентських посад. Експерти говорять, що Ю.Тимошенко вже сама не знає, чого хоче. Тим часом коаліція В.Януковича збільшується з кожним днем.

Опозиція вимагала від правлячої коаліції передати їй контроль над ключовими комітетами: зі свободі слова, бюджетний комітет, з питань правосуддя і з питань регламенту. Нині керівництво в них належить представникам більшості. Діставши відмову, БЮТ вдався до блокування трибуни ВР. Як заявив лідер фракції БЮТ І. Кириленко: «Фракція ухвалила єдино вірне рішення – відкликати всіх керівників, заступників, перших заступників, секретарів комітетів з цих посад, щоб повністю розблокувати процес реформатування (комітетів між коаліцією і опозицією) протягом тижня».

При цьому він попросив фракції коаліції і спікера В.Литвина відмовитися від розгляду відповідної ухвали 2 квітня.

У свою чергу В.Литвин попросив БЮТ не «дестабілізувати роботу» відкликанням своїх депутатів: «Якщо у нас немає злагодженої позиції, давайте вранішнє засідання відкладаємо, проводьте консультації... Не шукайте мотив зривати роботу Верховної Ради».

Депутат від БЮТ А.Кожем'якін заявив, що до ультиматуму опозиція вимушена вдатися через те, що Партія регіонів не чує опозицію.

Правляча коаліція дійсно не погоджується з вимогами опозиції. За словами лідера фракції Партії регіонів О. Єфремова, опозиція дотримується неприпустимої тональності в переговорах, вимагаючи шість комітетів. «Ми сьогодні не формуємо комітети, тому постановка питання некоректна», – пояснює О. Єфремов.

За його словами, Партія регіонів була готова обміняти, наприклад, Комітет з питань свободи слова, на керівництво в якому претендують представники БЮТ, на будь-який інший комітет, який БЮТ запропонував би натомість. Але ультиматум прихильники В.Януковича не потерплять.

Директор Центру прикладних політичних досліджень «Пента» В.Фесенко заявив, що конфлікт навколо комітетів яскраво демонструє суперечність відношення Ю.Тимошенко до статусу нової парламентської коаліції. «Опозиція, як ми знаємо, не визнає спосіб створення нової парламентської коаліції. Водночас своїми заявами “віддайте нам комітети” вони фактично визнають, що коаліція створена», – підсумував експерт.

Тим часом коаліція Партії регіонів, комуністів і Блоку Литвина зростає, вона налічує вже понад 240 членів при мінімумі в 226. 2 квітня в ряди більшості вступив О.Бобильов – член фракції НУ – НС, що пройшов до парламенту за списком «Народної самооборони» экс-глави МВС Ю.Луценка.

Напередодні те ж саме зробив «бютівець» М. Кузьменко, а перед цим до більшості долучилися ще двоє членів БЮТ і один представник НУ – НС. Як спрогнозував В.Литвин, найближчим часом коаліція налічуватиме близько 260 депутатів.

Разом з тим з фракції БЮТ переходять не лише до парламентської більшості, а й до президентських структур. Так, Президент В.Янукович призначив «бютівця» А.Портнова заступником глави Адміністрації Президента. А.Портнов також став керівником головного управління з питань судової реформи і судового устрою.

За словами глави Адміністрації Президента С.Льовочкіна, завданням А.Портнова на новій посаді буде координація підготовчої роботи з проведення судової реформи. «Україна потребує глибоких реформ у всіх сферах життя. Ця робота почата. Президент упевнений, що навколо цієї мети повинні об'єднатися професіонали, незалежно від політичних уподобань», – зазначив С.Льовочкін.

На думку експертів, призначення А.Портнова серйозно зміцнить позиції нової влади в юридичній і судовій сферах, а також подасть знак іншим відносно самостійним фігурам з оточення Ю.Тимошенко, як потрібно сьогодні діяти.

Про те, що відносини Ю.Тимошенко з А.Портновим погіршувалися протягом останнього місяця, було відомо (оглядачі припускають, що А.Портнов не пробачив їй того, що його примусили провести оскарження результатів виборів у суді, яке, по суті, провалилося). Але мало хто очікував такий крутий поворот.

Щоправда, були й такі, що передбачали таку ситуацію. Як зазначив народний депутат від БЮТ С.Олійник: «Насправді все нескладно. Кілька днів тому поступила пропозиція від Президента прийняти участь у роботі з реформування судової влади. Це саме та робота, якою А.Портнов займався весь час, – і в парламенті, і до нього. Так, була альтернатива – залишитися в політиці, тобто брати участь в абсолютно непродуктивному парламенті, і чекати, що, можливо, через п'ять років Ю.Тимошенко стане Президентом і запропонує Портнову схожу посаду. А раптом не запропонує?! Тому особисто я порадив Портнову прийняти пропозицію Президента, щоб не втратити себе як професіонала в цій сфері».

За словами С.Олійника, рішення лідера розділяє і його група – сам С.Олійник, В.Писаренко і В.Пилипенко. «Тому у всіх питаннях, пов'язаних із судовою реформою, ми підтримуватимемо А.Портнова, у тому числі шляхом голосування в парламенті, незалежно від позиції фракції. Те ж стосуватиметься і всіх пропозицій Президента, які ми вважатимемо за правильні. При цьому в коаліцію ми не йдемо, тому що А.Портнов пішов на держслужбу до Президента, а не перейшов в іншу політсилу».

За інформацією ЗМІ, у фракції БЮТ рішення А.Портнова викликало неоднозначну реакцію. Є й такі хто взагалі негативно ставиться до А.Портнова і вважає корисним те, що А.Портнов пішов з фракції. «Я радію тому, що БЮТ очищається від таких діячів. Ще два-три таких піде – і все

буде добре. Адже такі, як А.Портнов, ішли в БЮТ, тому що був лідер, який вів у владу, а самі вони тим часом робили свою чорну справу», – зазначив «бютівець» М.Косів.

Іншу думку висловив А.Сенченко. Він зазначив: «Кожний вибирає собі шлях. Андрій пішов по своїй професійній лінії».

А деякі «бютівці» вважають, що в усьому винна сама Ю.Тимошенко. За їїніми словами, Ю.Тимошенко не хоче нікого чути. Якщо вона не зміниться, навколо неї взагалі не залишиться особистостей.

У свою чергу «бютівець» А.Шевченко, коментуючи призначення депутата від БЮТ А.Портнова заступником глави Адміністрації Президента, заявив: «Для нас це однозначно неприємна новина. Андрій ніколи не належав до ідейних “бютівців”, які формулювали і формували ідеологію БЮТ, але це дуже сильний юрист. Я думаю, що в цьому значенні це втрата для нашої команди».

Призначення А.Портнова не викликало особливого оптимізму і серед «регіоналів». Зокрема, народний депутат від Партії регіонів В.Бондик заявив, що багато його однопартійців мають у зв'язку з цим призначенням деякі зауваження та запитання. «Окремі партійці задають мені запитання: як можна було призначати людину, яка не має відношення до політичних здобутків партії, до перемоги на виборах і таке інше?» – зазначив В.Бондик.

Ю.Тимошенко утрималася від різкої критики на адресу А.Портнова, проте оголосила про початок великого очищення в своєму блоці. Вона пообіцяла позбутися «всього цього непотрібу, який випадково і меркантильно прибився до команди». Крім того, вона в дуже різкому тоні затаврувала нинішню владу: «Я абсолютно впевнена, що ця орда ненадовго, бо дуже вони зухвалі, цинічні, жадібні і тупуваті для розуміння всієї складності тих питань, що стоять перед ними».

Ю.Тимошенко вважає, що нинішня влада в країні ненадовго, і Україні потрібна нова еліта. «Еліта саме з вас, тому що більше їй узятися нізвідки. І я вже сьогодні з усією відповідальністю запрошую вас і до інтелектуального діалогу, і до партнерства», – звернулася Ю.Тимошенко до своїх прихильників.

За її словами, нині всі інтелектуали повинні об'єднатися, тому що «вже нікуди відступати». «Потрібно боротися, потрібно перемагати. Часу для смутку немає. Збираємо нову команду, яка здатна йти і брати будь-які висоти, яка здатна перемогти! Тому що весна все одно перемаже», – заявила Ю.Тимошенко.

Проте експерти не поділяють оптимізму Ю.Тимошенко. Як зазначив політолог В.Фесенко, заява Ю.Тимошенко про початок очищення в її команді є «реагуванням наперед».

За його словами, очевидно, що будуть нові «тушки», «які переходитимуть на сторону супротивника. Тому оголошено очищення. Не просто вони йтимуть з фракції. Ні. Їх вичищатимуть». При цьому експерт підкреслив: «Не можна вичищати, виганяючи з фракції. Тому що тоді можна збільшити кількість позафракційних депутатів, які потім створять фракцію або окрему

депутатську групу, а це буде не на користь БЮТ».

За словами В.Фесенка, швидше за все, відбудеться «партійне очищення» і реорганізація керівництва фракції. Політолог також відзначив, що найближчим часом «відійти від фракції можуть десь десятка два депутатів», і у Ю.Тимошенко є ризик «втратити партійні гаманці». «Представники великого бізнесу шукатимуть певних лояльних відносин з новою владою», – заявив політолог.

Він не виключає тиску на окремих бізнесменів. На користь нової влади фінансово ослабити своїх головних супротивників. За словами експерта, «групи ризику» для БЮТ – це групи глави Верховного Суду В.Онопенка і депутата Б.Губського.

Крім того, коментуючи призначення «бютівця» А.Портнова, В.Фесенко відзначив: «У А.Портнова були певні образи на керівництво БЮТ, у нього були конфлікти у фракції, зокрема з групою В.Онопенка».

При цьому експерт назвав крок А.Портнова закономірним, додавши, що це також є «ударом» для Ю.Тимошенко. «Призначення його в команду В.Януковича на високу посаду в Адміністрації Президента – це серйозний удар по позиціях Юлії Володимирівни», – підкреслив В.Фесенко.

Тим часом фракція Блоку Юлії Тимошенко, що назвала себе офіційною парламентською опозицією, оприлюднила список міністрів опозиційного уряду.

Як відзначають експерти, до складу новоствореного тіньового уряду не потрапила лідер блоку – Ю.Тимошенко, тому що за регламентом Верховної Ради тільки депутати можуть входити в тіньовий уряд. Пост глави тіньового уряду дістався представнику союзної Партії реформи і порядок С.Соболеву. Представляючи С.Соболева, Ю.Тимошенко підкреслила, що він має дві вищі освіти – юридичну і історичну, а крім того, вільно говорить англійською мовою і відмінно знає парламентську діяльність.

Водночас, політичні експерти не згодні з вибором Ю.Тимошенко. На їхню думку, С.Соболева вибрали тільки тому, що у фракції немає яскравих особистостей, яким лідер блоку могла б беззастережно довіряти. «Вважаю, що з 220 депутатів можна б було знайти більш відповідну кандидатуру на посаду голови тіньового уряду. Я нічого не маю проти С.Соболева, але його важко назвати яскравою новою особою. Думаю, його поставили, тому що він депутат, який уміє висловлювати думки», – зазначив В.Небоженко, директор соціологічної служби «Український барометр».

За інформацією ЗМІ, до складу парламентського опозиційного уряду ввійшли представники восьми партій, що є об'єднаною опозицією Верховної Ради України. Як зазначив сам тіньовий прем'єр-міністр, склад уряду був затверджений на засіданні фракції Блоку Юлії Тимошенко, і голосування проводилося по кожній кандидатурі. Тіньовим віце-прем'єром і міністром закордонних справ став лідер Народного Руху України Б.Тарасюк. Ще одним віце-прем'єром став представник «Народної самооборони» О.Доній. Йому доручено займатися гуманітарними питаннями. Крім того, пости віце-прем'єрів одержали «нашоукраїнці» В.Стретович (лідер Християнсько-демократичної партії) і Ю.Кармазін (лідер Партії захисників Вітчизни).

Міністром регіональної політики і розвитку в тіньовому Кабінеті Міністрів став «тимошенківець» В.Бондаренко, якому комунальні проблеми знайомі ще з часів роботи в міськраді Києва.

На думку експертів, абсолютно виправданим виглядає і призначення на посаду голови тіньового міністерства економіки і з питань європейської інтеграції колишнього керівника Фонду держмайна депутата-«нашоукраїнця» О.Бондаря. Міністром освіти став «тимошенківець» В.Полохало. У нього є багаторічний досвід викладання у вищій школі, а також ступінь кандидата історичних наук.

Не здивувало і призначення на посаду тіньового міністра внутрішніх справ Г.Москаля. Тіньовим міністром оборони став «тимошенківець» генерал-полковник М.Петрук, экс-командуючий сухопутними військами Збройних сил України. Міністром праці і соціальної політики призначили «тимошенківця» А.Павловського, члена Комітету Верховної Ради з питань соціальної політики і праці. Главою Міністерства енергетики став О.Гудима, колишній член наглядової ради НАК «Нафтогаз України».

А далі, на думку експертів, пішли куди більш дивні призначення. Дивлячись на прізвища тих або інших міністрів, створюється враження, що кандидатури підбиралися виключно за принципом «лише б закрити дірку». Так Мінохорони здоров'я очолив депутат від Блоку Юлії Тимошенко С.Шевчук, який спеціалізується на зовнішній політиці. У Верховній Раді він входить в комітет з питань євроінтеграції і є членом міжпарламентської асамблеї українського і польського парламентів. Крім того, він член Комітету з закордонних справ. «Нашоукраїнець» Ю.Гримчак став міністром з питань надзвичайних ситуацій, екології і природних ресурсів, проте ніякого відношення до екології і навколишнього середовища ніколи не мав. Міністром юстиції призначена представниця української соціал-демократичної партії О.Шустик, яка хоча і має відношення до юриспруденції, але не є провідним юристом блоку. Її призначення, швидше, розглядається як спроба зберегти єдність блоку, адже УСДП вже заявила, що утримується від участі в опозиційній роботі. Член фракції Блоку Юлії Тимошенко О.Семерак став тіньовим міністром у справах спорту, туризму, молоді і Євро-2012, хоча є членом бюджетного комітету Верховної Ради.

Експерти зазначають, що незрозуміло, чому зупинилися на кандидатурі А.Сенченка як міністра фінансів. А.Сенченко хоча і є главою підкомітету з фінансового забезпечення судової системи, все ж таки до поста глави фінансового відомства явно не дотягує. Міністерство сільського господарства очолив лідер фракції Блоку Юлії Тимошенко І. Кириленко. Незважаючи на те, що це повністю його профіль, пост звичайного міністра для нього явно мілкуватий. Ну і, нарешті, міністром опозиційного Кабінету Міністрів призначили «нашоукраїнця» Р.Зварича, який у звичайних урядах був міністром юстиції.

На думку В. Карасьова, директора київського Інституту глобальних стратегій, людей відбирали не по політичних і професійних показниках, а винятково для того, щоб відтягнути частину «Нашої України – Народної

самооборони». У Ю.Тимошенко просто немає відповідного кадрового складу. Коли був опозиційний уряд Партії регіонів, за професійними і політичними якостями він не поступався діючому Кабінету Міністрів. А нинішній тіньовий уряд слабкий, і додаткової політичної ваги Ю.Тимошенко цей уряд не принесе.

Проте, як заявила Ю.Тимошенко, опозиційний уряд вимагатиме від Президента В.Януковича і його уряду виконання соціальних обіцянок, даних під час виборів. «Довіра до нової влади формується на виконанні обіцянок, які вони давали під час виборів. Як опозиційному уряду і як об'єднаній демократичній опозиції хотілося б побачити виконання тих обіцянок, які Янукович брав на себе до того, як став Президентом», – сказала Ю.Тимошенко.

Вона повідомила, що опозиційний уряд у першу чергу вимагатиме від уряду М.Азарова втілення в життя закону про соціальні стандарти. «Ми хочемо, щоб закон про соціальні стандарти був втілений в життя в повному обсязі, а не цей сурогат, який вони пропонують, зрівнявши всі пенсії і зарплати – по суті, повернувши зрівнялівку», – наголосила лідер опозиції.

По-друге, за словами Ю.Тимошенко, опозиційний уряд вимагає виконати другу обіцянку В.Януковича, а саме: п'ятирічні канікули для підприємців і малого бізнесу.

Крім того, Ю.Тимошенко нагадала В.Януковичу його передвиборну обіцянку про збільшення виплат при народженні дитини удвічі. «Ми хочемо побачити ці виплати у бюджеті на 2010 р. Усі пропозиції до діючого уряду опозиційний уряд надасть письмово. Я хочу чітко попередити діючий уряд, що опозиційний уряд контролюватиме кожен етап формування бюджету і візьме під контроль виконання всіх цих вимог», – підкреслила лідер опозиції.

Разом з тим у БЮТ не виключають і співробітництва з новою владою. Якщо курс реформ нового українського уряду співпадатиме із задекларованими Конституцією ідеологічними позиціями, то депутати БЮТ їх підтримають. Про це заявила народний депутат від БЮТ, в. о. голови парламентського Комітету з питань державного і регіонального будівництва О. Боднар. «Влада взяла тайм-аут. Обіцяє пакет реформ. Ми також узяли паузу. Нам потрібно подивитися, що ж буде запропоновано країні цією “командою реформаторів”, яка нібито готова йти на непопулярні реформи», – відзначила депутат.

На думку депутата, опозиція повинна дати владі шанс показати свої переваги і стратегічні плани стосовно спірних питань державного курсу. «Потрібно дати можливість діючій владі показати, з чим вона прийшла. Спершу Кабінет М.Азарова повинен представити парламенту Програму внутрішньої і зовнішньої політики Української держави. Коли ми побачимо, які Україну чекають вектори, що влада має на увазі, коли хоче поставити пам'ятник Сталіну на території України або об'єднати три республіки в союз непорушний, навіщо їм Митний союз... Тоді можна вже буде послухати уряд, який оголосив себе реформаторським. Думаю, сто днів їм на це вистачить з головою», – заявила депутат.

Як повідомляли ЗМІ, глава опозиційного уряду, народний депутат від БЮТ

С.Соболев заявив, що в нього є намір і бажання зустрітися з Прем'єр-міністром М.Азаровим під час засідань Кабінету Міністрів України.

Більшість експертів утримуються від категоричних заяв щодо перспектив БЮТ. Багато що залежатиме від дій нової влади. Якщо вони будуть вдалими, то значна частина «бютівців» перейде до провладних структур. Утім, враховуючи нетривалий досвід демократизації в Україні, наявність «пильного ока» конструктивної опозиції необхідна як діючій владі, так і політичній системі України в цілому.

С. Горова, влас. кор.

Актуальна прес-конференція

Україна та Кувейт – співпраця розпочинається...

Проведення Другого щорічного українсько-кувейтського бізнес-форуму заплановано на 22–24 травня 2010 р. в м. Ель-Кувейт. Про це на прес-конференції в інформаційному агентстві УНІАН повідомив генеральний директор UDC Holding Л.Богданов. Головною метою проведення такого форуму є ознайомлення представників бізнесу та влади Кувейту і України з економічним, виробничим та науковим потенціалом обох країн, а також з проблемами, що стоять на заваді співпраці. Результатом форуму повинні стати подальше налагодження економічних комунікацій між учасниками заходу та реальні кроки влади назустріч економічним інтересам двох країн.

Форум, що відбудеться, передбачає проведення презентацій товарів, робіт та послуг, що пропонуються українськими підприємствами для ринків Близького Сходу, а також презентацій державних програм та найперспективніших інвестиційних проектів передових підприємств України. Програма Форуму-2010 «Нові ринки – нові можливості» передбачає його проведення в такому форматі: по-перше – це презентації державних програм та бізнес-проектів. По-друге, робота в робочих групах по окремих галузях, представлених на форумі. По-третє, зустрічі у форматі «один на один» та зустрічі в неформальній обстановці.

У прес-релізі, наданому журналістам, повідомляється, що в форумі візьмуть участь представники українських міністерств і торгових місій, депутати Верховної Ради України, бізнесмени та власники інвестиційних проектів з України, Кувейту та країн Перської затоки, зацікавлені в розвитку двосторонніх економічних зв'язків. Форум передбачає участь більш ніж 100 учасників.

Цьогорічний бізнес-форум є вже четвертим заходом, спрямованим на розвиток економічної співпраці між Україною та Близьким Сходом. Дві попередні конференції («Україна: нові можливості для інвестицій», вересень 2008 р., українсько-арабська конференція «Інвестиційні перспективи в Україні», жовтень 2009 р.) проходили в Києві, а бізнес-форум «Україна-2009 – вдалиий час для інвестицій» успішно стартував у травні 2009 р. в м. Ель-

Кувейт (Кувейт). Виходячи з набутого досвіду, на сьогодні визначені основні галузі, які є найбільш привабливими для арабських бізнесменів, повідомляють у UDC Holding. Серед них: сільське господарство та продукти харчування; високі технології; будівництво, розвиток інфраструктури та сучасні будівельні технології; енергетика та важка промисловість; банківський сектор. Відповідно до цього, програма Другого бізнес-форуму-2010 «Нові ринки – нові можливості» передбачає насамперед презентацію та обговорення бізнес-пропозицій з даних галузей. Крім того, враховуючи колосальну місткість ринків країн Близького Сходу, особливий акцент буде зроблено на можливість експорту товарів, робіт, послуг з України в цей регіон.

Для підтримки розвитку економічних відносин між Україною та країнами Близького Сходу, а також для інформування зацікавлених сторін був створений спеціальний інтернет-ресурс «Форум українсько-арабського економічного співробітництва». Сьогодні сайт успішно розвивається та містить інформацію про найперспективніші українські інвестиційні проекти, корисну інформацію для бізнесменів обох сторін про національні особливості ведення бізнесу в країнах-учасниках, а також дані про останні події у відносинах між Україною та арабським світом. Л.Богданов зазначив, що створюючи цей інтернет-ресурс, «ми хотіли об'єднати інформацію з численних заходів, що ми проводимо як в Україні, так і за кордоном, об'єднати інформацію про наші компанії і створити базу для обміну інформацією щодо бізнес-проектів між арабськими інвесторами, потенційними партнерами та українськими компаніями».

Відповідаючи на запитання журналістів, генеральний директор UDC Holding відзначив, що на сьогодні підписано вже більше 10 контрактів між українськими та кувейтськими компаніями. Це контракти у галузі сільського господарства, птахівництва, контракти щодо постачання водоочисної техніки, у газовому секторі та контракти в галузі будівництва. Цього тижня «невелика делегація кувейтських бізнесменів буде в Україні вести переговори щодо відновлення авіаційного маршруту між Києвом та Кувейтом та щодо формування відносин у металургійній галузі. Тобто процеси рухаються дуже активно», підкреслив Л.Богданов.

(Інформація СІАЗ)

Україна у світі: погляд Фонду К. Аденауера

Якщо переглянути програми українського телебачення й дослідити роботу українських ЗМІ, може скластися помилкове враження, що, крім України, у світі не існує інших держав. Ідеться про обмаль інформації в українських ЗМІ щодо міжнародних подій і їх взаємозв'язку з тим, що відбувається в інших регіонах і континентах. Новини про щоденні суперечки й інтриги українського політикуму інколи подаються як важливіші за події світової політики, ситуацію в країнах-сусідах і, так би мовити, за «кулісами» глобальних тенденцій. Таку думку висловив на своїй прес-конференції керівник Фонду К.Аденауера в Україні Н.Ланге.

Утім на сьогодні Україна є відкритою країною. Українська економіка значною мірою залежить від експорту вітчизняних виробів в інші країни світу. Україна є членом і партнером ряду економічних, політичних і суспільних регіональних і міжнародних організацій. Позитивний розвиток майбутнього країни залежатиме переважно від економічної та політичної відкритості, вільного потоку капіталу й товарів, інноваційних тенденцій, ідей і, власне, людей.

Трансформація України в сучасну європейську демократичну та правову країну – це, вважають у Фонді К.Аденауера, потужний проект модернізації, що слід розпочати з порівняння з іншими країнами й регіонами світу, після чого визначити орієнтири щодо стандартів. Варто подивитися, як розвиваються інші країни, порівняти їх розвиток з українським, звертаючи увагу на проведені ними реформи й подолані проблеми.

Зважаючи на це, на прес-конференції в інформаційному агентстві УНІАН представництво Фонду К.Аденауера в Україні презентувало довідник «Україна у світі», в якому зібрані статистичні показники стосовно України порівняно з іншими країнами в різних сферах життя. Довідник видано двома мовами: українською та англійською. Він демонструє місце України у світі за більше ніж 30 показниками у сферах енергетики, торгівлі, інвестицій, боротьби з корупцією, новітніх технологій тощо.

Н. Ланге звернув увагу на те, що «зараз дуже добрий момент для книги». Це пов'язано з тим, що в Україні з'явився новий Президент та новий уряд. На його думку, для громадян важливо розуміти, який політик якого результату може досягти.

Інформація в довіднику видається корисною також і тому, що вона демонструє реальні проблеми України на сьогоднішній день. Так, керівник Фонду К.Аденауера підкреслював, що дискусія, яка існує сьогодні в галузі енергетики, можливо, не зовсім правильно спрямована. «Ми тільки говоримо про ціни на газ. Але ми бачимо, що Україна на дев'ятому місці щодо загального споживання природного газу в світі, при цьому ВВП на кубічний метр газу – дуже маленький. Це означає, що перше питання для енергетики не ціна, а ефективність використання енергії Україною», – говорив Н.Ланге.

Керівник Фонду К.Аденауера у своєму виступі наголосив також ще на одній проблемі в державі – це відсутність інновацій. «Тут ми бачимо, що Україна

на 64 місці у світі. В Україні дуже високий рівень освіти і, відповідно, для мене цікаве питання, чому країна, де є дуже освічені люди, – не робить інновації для бізнесу, для суспільства», – підкреслював Н.Ланге.

Слід зазначити, що в майбутньому Фонд К.Аденауера планує, за словами його представника, щорічно актуалізувати дані і таким чином документувати етапи розвитку проекту під назвою «Україна», що може бути досить корисним і цікавим з метою відслідковування динаміки різноманітних процесів у різних галузях суспільного життя в Україні.

Гортаючи репрезентоване видання «Україна у світі», дійсно можна побачити чимало корисної та цікавої інформації. Так, скажімо, привертає на себе увагу показник рівня інфляції, найвищий серед європейських країн у 2008 р., від'ємне сальдо міжнародної торгівлі в 12,63 млрд євро, зростання у 2009 р. порівняно з 2008 р. кількості днів для відкриття бізнесу з 27 до 134 тощо. На жаль, за рівнем наведених фондом інших показників Україна теж значно відстає від передових країн світу. Варто зазначити також і про істотний недолік видання: цифровий матеріал у ньому значно відстає від характеристик сьогодення, стосується в основному позаминулого. Таким чином, корисна в принципі ідея нейтралізується недостатньою оперативністю виконання, і це знижує якість видання.

(Інформація СІАЗ)

Коментарі спеціалістів на звернення громадян

Податкова політика

Як на законодавчому рівні врегульовано питання використання ідентифікаційного номера Державного реєстру фізичних осіб – платників податків?

Відповідно до ст. 7 Закону України від 22.12.1994 р. № 320/94-ВР «Про Державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів» (далі – Закон № 320) використання ідентифікаційного номера Державного реєстру фізичних осіб-платників податків та інших обов'язкових платежів є обов'язковим для підприємств, установ, організацій усіх форм власності, включаючи установи Національного банку України, комерційні банки та інші фінансово-кредитні установи у разі:

- виплати доходів, з яких утримуються податки та інші обов'язкові платежі згідно з чинним законодавством України;
- укладення цивільно-правових угод, предметом яких є об'єкти оподаткування та щодо яких виникають обов'язки сплати платежів;
- відкриття рахунків в установах банків;
- інших випадках, визначених законодавством України.

Отже, сфера використання ідентифікаційного номера визначається не лише

Законом № 320, а й іншими законами та нормативно-правовими актами України.

Наприклад, ідентифікаційний номер може використовуватися під час реєстрації юридичної особи або фізичної особи-підприємця, про що зазначено в Законі України від 4.02.2009 р. № 913-VI «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців».

Під час виникнення правовідносин між громадянами та іншими особами, такі особи можуть використовувати ідентифікаційний номер лише в межах законодавства.

Відповідно до ст. 1 Закону України від 2.10.1996 р. № 393/96 «Про звернення громадян» громадянин може звертатися до особи, яка вимагає надати ідентифікаційний номер, та отримувати відповідні роз'яснення і посилання на законодавчі акти щодо використання його ідентифікаційного номера.

Нагляд за дотриманням законодавства здійснюється Генеральним прокурором України та підпорядкованими йому прокурорами. Відповідно для наданих їм чинним законодавством повноважень вони вживають заходів до поновлення порушених прав, захисту законних інтересів громадян, притягнення порушників до відповідальності.

Державна податкова адміністрація України

* * *

Як урегульовано питання надання пільг зі сплати податку з власників транспортних засобів?

Відповідно до ст. 1 Закону України від 11.12.1991 р. №1963-XII «Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів» зі змінами та доповненнями (далі – Закон), платниками податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів є підприємства, установи та організації, які є юридичними особами, іноземні юридичні особи, а також громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які здійснюють першу реєстрацію в Україні, реєстрацію, перереєстрацію транспортних засобів, або мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством власні транспортні засоби.

Об'єктами оподаткування є транспортні засоби та інші самохідні машини і механізми під відповідним кодом Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі – УКТЗЕД), зазначені в ст. 2 Закону.

УКТЗЕД покладено в основу Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності (ТН ЗЕД), на якій ґрунтується Митний тариф України, затверджений Законом України від 5.04.2001 р. № 2371-III «Про Митний тариф України» із змінами та доповненнями.

Митний тариф України – це систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію

України. Митний тариф є невід'ємною частиною Закону України «Про митний тариф України».

Митний тариф України складається з 21 розділу і містить кодування таких товарів: живі тварини, мінеральні продукти, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них, каучук, гума, взуття, механічне обладнання, зброя, інше. Транспортні засоби, устаткування та пристрої, пов'язані з транспортом, визначені в розділі XVII митного тарифу. Відповідно до ст. 2 Закону об'єктами оподаткування є транспортні засоби, зазначені в товарних позиціях 8701-8705, 8711 товарної групи 87 «Автомобілі, тягачі, велосипеди та інші наземні транспортні засоби, їх частини та пристрої» та в товарній позиції 8903 (крім надувних човнів) товарної групи «Плавучі засоби морські або річкові».

Порядок ведення УКТЗЕД затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2002 р. № 1863 «Про затвердження Порядку ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності» зі змінами та доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 р. № 92 (далі – Порядок). Порядком визначено процедуру ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності. Відповідно до Порядку ведення УКТЗЕД здійснює Державна митна служба України.

Згідно зі ст. 313 Митного кодексу України від 11.07.2002 р. № 92-IV зі змінами та доповненнями митні органи класифікують товари, тобто відносять товари до класифікаційних групувань, зазначених в УКТЗЕД, тобто, на Держмитслужбу покладено право здійснення остаточних висновків щодо визначення кодів ТН ЗЕД.

Враховуючи викладене, для визначення об'єктів оподаткування ДПА України користуються саме Митним тарифом України та поясненнями до нього або УКТЗЕД.

Відповідно до УКТЗЕД до товарної позиції 8703 відносяться автомобілі легкові та інші моторні транспортні засоби, призначені, головним чином, для перевезення людей (крім моторних транспортних засобів товарної позиції 8702), включаючи вантажопасажирські автомобілі-фургони та гоночні автомобілі.

Тобто, позиція 8703 включає декілька типів транспортних засобів, як легкових, так і інших моторних транспортних засобів, одним з яких є вантажопасажирський автомобіль-фургон.

У ст. 4 Закону визначені категорії громадян, які мають пільги зі сплати податку з власників транспортних засобів. До них, зокрема, належать громадяни – власники транспортних засобів, зазначені у п. 1 і 2 ст. 14 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», ст. 4–11 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», ст. 6 і 8 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», а також інваліди незалежно від групи інвалідності (у тому числі діти-інваліди за поданням органів соціального захисту), які

звільняються від сплати податку щодо одного легкового автомобіля (мотоколяски) з об'ємом циліндрів двигуна до 2500 куб. см або одного мотоцикла з об'ємом циліндрів двигуна до 750 куб. см, чи одного човна моторного або катера (крім спортивного) з довжиною корпусу до 7,5 м.

Крім того, громадяни, у власності яких перебувають легкові автомобілі (код 8703) з об'ємом циліндрів двигуна до 2500 куб. см, взяті на облік в Україні до 1990 року включно, та вантажні автомобілі (код 8704) з об'ємом циліндрів двигуна до 6001 куб. см до 1990 року випуску включно, звільняються від сплати податку на 50 % щодо одного із зазначених автомобілів.

Пільги, визначені ст. 4 Закону, не поширюються на транспортні засоби, які вперше реєструються в Україні, крім легкових автомобілів для інвалідів (код 8703) з об'ємом циліндрів двигуна до 2500 куб. см, що придбані за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів та безоплатно передані інвалідам відповідно до законодавства України.

Пільг для громадян, які мають у власності інші, ніж зазначено в цій статті транспортні засоби, Законом не передбачено, тому такі громадяни повинні сплачувати податок у порядку і розмірах, встановлених цим Законом.

З урахуванням норм чинного податкового законодавства дія пільги відносно звільнення одного легкового автомобіля (мотоколяски) з об'ємом циліндрів до 2500 куб. см від оподаткування податком з власників транспортних засобів розповсюджується виключно на легкові автомобілі, які перебувають у власності визначених у ст. 4 Закону категорій громадян, а не на всі моторні транспортні засоби коду УКТЗЕД 8703, у тому числі вантажопасажирські автомобілі.

Державна податкова адміністрація України

* * *

Як урегульовано питання забезпечення доступу до інформації про реєстрацію (аналування реєстрації) платників податку на додану вартість?

Реєстр, який ведеться центральним податковим органом відповідно до п. 9.1 ст. 9 Закону України «Про податок на додану вартість» (далі – Закон про ПДВ), створено з метою забезпечення єдиних принципів ідентифікації платників податку на додану вартість та їх реєстрації в органах державної податкової служби, забезпечення органів державної податкової служби інформацією з Реєстру для здійснення контролю за справлянням податку на додану вартість, організації суцільного й вибіркового аналізу, надання відомостей, що містяться в Реєстрі, державним органам відповідно до чинного законодавства України.

На сьогодні можливість користування суб'єктами цивільного права інформацією з Реєстру передбачена п. 9.3 ст. 9 Закону про ПДВ. Згідно з цим пунктом дані з реєстру платників податку підлягають оприлюдненню в порядку, визначеному центральним податковим органом. Таку норму до

Закону про ПДВ було внесено Законом України від 25.03.2005 р. № 2505-IV «Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2005 рік"» та деяких інших законодавчих актів України» (далі – Закон № 2505). Особливостями застосування змін, викладеними в п. 13 «Перехідні положення» розділу 2 Закону № 2505, встановлено, що для інформування платників податку центральний податковий орган:

- не менш як один раз на місяць оприлюднює реєстр платників цього податку на офіційній сторінці (сайті) глобальної комп'ютерної мережі Інтернет;

- періодично (але не рідше ніж один раз на півріччя) оприлюднює перелік осіб, позбавлених податкової реєстрації за ініціативою податкових органів чи рішенням суду.

Отже, Закон № 2505 не передбачає надання органами державної податкової служби інформації з Реєстру безпосередньо на запити суб'єктів цивільного права та не встановлює іншого (альтернативного) способу оприлюднення даних з Реєстру, між засобами масової комунікації – на офіційній сторінці (сайті) Державної податкової адміністрації України в мережі Інтернет. Такий спосіб є єдиним ефективним способом, що відповідає чинному законодавству та дійсно забезпечує відкритість і доступність інформації з Реєстру.

Порядок оприлюднення даних із Реєстру регламентується пунктом 35 Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість, затвердженого наказом ДПА України від 01.03.2000 р. № 79 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03.04.2000 р. за № 208/4429 зі змінами та доповненнями (далі – Положення), згідно з яким для інформування платників податку Державна податкова адміністрація України не пізніше 2, 12 та 22 числа кожного місяця оприлюднює на web-сайті Державної податкової адміністрації України (www.sta.gov.ua):

- дані з Реєстру із зазначенням найменування або прізвища, імені та по батькові платника податку, дати податкової реєстрації, індивідуального податкового номера, номера свідоцтва або спеціального свідоцтва, дати його початку дії;

- інформацію про осіб, позбавлених реєстрації як платників податку на додану вартість за заявою платника податку або з ініціативи органів державної податкової служби чи рішенням суду, а саме: про анульовані свідоцтва та спеціальні свідоцтва платників податку із зазначенням індивідуальних податкових номерів, дат анулювання, причин анулювання та підстав для анулювання свідоцтв.

Додатково до таких даних з реєстру суб'єктів спеціального режиму оподаткування оприлюднюються дані про дату реєстрації суб'єктом спеціального режиму оподаткування, дату виключення з такого реєстру, а також дату, з якої сільськогосподарське підприємство вважається платником податку на загальних підставах.

Поряд з цим п. 36 Положення встановлено, що якщо за ініціативою органу державної податкової служби анульовано реєстрацію особи як платника податку на додану вартість або виключено особу з реєстру суб'єктів

спеціального режиму оподаткування та анульовано видане їй спеціальне свідоцтво, то право доступу цієї особи до таких відомостей є забезпеченим, та інформація про таке анулювання є доведеною до її відома з дати отримання такою особою відповідного акта про анулювання. Якщо відомості про таке анулювання були оприлюднені відповідно до п. 9.3 ст. 9 Закону про ПДВ та п. 35 Положення раніше, ніж особа отримала відповідний акт про анулювання, то право доступу цієї особи до таких відомостей є забезпеченим та інформація про таке анулювання є доведеною до її відома з дати такого оприлюднення.

Таким чином, Державною податковою адміністрацією України забезпечено вільний (безоплатний) доступ до даних про реєстрацію (анулювання реєстрації) платників податку на додану вартість шляхом поширення їх засобами масової комунікації та права учасників цивільного обороту на отримання таких даних. Будь-яка зацікавлена особа може безперешкодно отримати інформацію про реєстрацію суб'єктів господарювання платниками податку на додану вартість, у тому числі перевірити правомірність виписки податкових накладних та достовірність їх реквізитів, а також виявити підроблені (недійсні) податкові накладні та анульовані свідоцтва платників податку на додану вартість. При використанні таких відомостей посилання на web-сайт Державної податкової адміністрації України обов'язкове.

Державна податкова адміністрація України

* * *

Який порядок сплати податку з власників транспортних засобів, якщо право користування транспортним засобом передано фізичною особою за дорученням іншій особі?

Відповідно до ст. 1 Закону України від 11.12.1991 р. № 1963-ХІІ «Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів» зі змінами та доповненнями (далі – Закон) платниками податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів є підприємства, установи та організації, які є юридичними особами, іноземні юридичні особи, а також громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які здійснюють першу реєстрацію в Україні, реєстрацію, перереєстрацію транспортних засобів, або мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством власні транспортні засоби, що відповідно до ст. 2 Закону є об'єктами оподаткування.

Ст. 6 Закону визначено, що сума податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, що сплачується фізичними особами, обчислюється за ставками, визначеними у ст. 3 Закону. За транспортні засоби, придбані протягом року, крім тих, що вперше реєструються в Україні, податок сплачується пропорційно кількості місяців, які залишилися до кінця року, починаючи з місяця, в якому проведено реєстрацію транспортного засобу.

Ч. 4 ст. 6 Закону чітко визначено порядок сплати податку з власників транспортних засобів, якщо право користування транспортним засобом передано фізичною особою за дорученням іншій особі.

Так, у випадку передачі права користування транспортним засобом податок з власників транспортних засобів сплачується його власником або від його імені особою, якій це право передано, якщо це передбачено в дорученні на право користування транспортним засобом, за місцем реєстрації цього транспортного засобу, тобто при тимчасовій реєстрації та проходженні державного технічного огляду, сплата податку повинна була відбутися від імені власника транспортного засобу на розрахункові рахунки місцевого бюджету за місцем постійної реєстрації транспортного засобу.

У ст. 4 Закону визначені категорії громадян, які мають пільги зі сплати податку з власників транспортних засобів. До них, зокрема, належать громадяни – власники транспортних засобів, зазначені у п. 1 і 2 ст. 14 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», ст. 4–11 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», ст. 6 і 8 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», а також інваліди незалежно від групи інвалідності (у тому числі діти-інваліди за поданням органів соціального захисту), які звільняються від сплати податку щодо одного легкового автомобіля (мотоколяски) з об'ємом циліндрів двигуна до 2500 куб. см або одного мотоцикла з об'ємом циліндрів двигуна до 750 куб. см, чи одного човна моторного або катера (крім спортивного) з довжиною корпусу до 7,5 м.

Крім того, громадяни, у власності яких перебувають легкові автомобілі (код 8703) з об'ємом циліндрів двигуна до 2500 куб. см, узяті на облік в Україні до 1990 р. включно, та вантажні автомобілі (код 8704) з об'ємом циліндрів двигуна до 6001 куб. см до 1990 р. випуску включно, звільняються від сплати податку на 50 % щодо одного з зазначених автомобілів.

Пільги, визначені ст. 4 Закону, не поширюються на транспортні засоби, які вперше реєструються в Україні, крім легкових автомобілів для інвалідів (код 8703) з об'ємом циліндрів двигуна до 2500 куб. см, що придбані за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів та безоплатно передані інвалідам відповідно до законодавства України.

Пільг для громадян, які мають у власності інші, ніж зазначені у статті транспортні засоби, Законом не передбачено, тому такі громадяни повинні сплачувати податок у порядку і розмірах, встановлених цим Законом.

Фізичними особами податок сплачується перед проведенням першої реєстрації в Україні, реєстрації, перереєстрації транспортних засобів, а також перед технічним оглядом щорічно або один раз на два роки, але не пізніше першого півріччя року, в якому проводиться технічний огляд.

Фізичні особи – платники податку зобов'язані пред'являти органам, що здійснюють першу реєстрацію в Україні, реєстрацію, перереєстрацію, зняття з обліку або технічний огляд транспортних засобів, квитанції або платіжні доручення про сплату податку за попередній (у разі здійснення сплати) та за

поточний роки, а платники, звільнені від сплати цього податку, – відповідний документ, що дає право на користування цими пільгами.

У разі відсутності документів про сплату податку або документів, що дають право на користування пільгами, перша реєстрація в Україні, реєстрація, перереєстрація, зняття з обліку і технічний огляд транспортних засобів не проводяться.

Державна податкова адміністрація України

Оплата праці

Який порядок встановлення доплат до посадового окладу робітникам закладів охорони здоров'я, зайнятим на роботах зі шкідливими і важкими умовами праці (у т. ч. молодшим медичним сестрам), які використовують у роботі дезінфікуючі засоби?

Відповідно до п. 3.4.5 спільного Наказу Мінпраці та МОЗ від 05.10.2005 р. № 308/519 «Про впорядкування умов оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту», робітникам закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення, зайнятим на роботах зі шкідливими і важкими умовами праці, за результатами атестації робочих місць встановлюється доплата в розмірі до 12 % посадового окладу (тарифної ставки). Перелік робіт зі шкідливими і важкими умовами праці, на яких встановлюються вказані доплати, наведений у дод. 6 зазначеного Наказу. Відповідно до п. 3.4.7 зазначеного Наказу працівникам (у т. ч. молодшим медичним сестрам), які використовують у роботі дезінфікуючі засоби, а також працівникам, які зайняті прибиранням туалетів, встановлюється доплата в розмірі 10 % посадового окладу.

Зазначена доплата встановлюється працівникам за роботу в шкідливих умовах праці за переліком посад, затверджених колективним договором закладу, у межах коштів, передбачених на оплату праці у кошторисі доходів та видатків закладу, за умови включення цих робіт до посадових інструкцій працівників.

У п. 3.5 Наказу зазначено, що доплати, перелічені в розд. 3 «Доплати», встановлюються до посадового окладу з урахуванням підвищень, тобто без урахування інших доплат та надбавок.

Міністерство охорони здоров'я України

* Відповіді на запитання підготовлені за матеріалами Департаменту комунікацій влади та громадськості Кабінету Міністрів України

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

У рамках 45-го Міжнародного економічного форуму держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав, який пройшов у Москві, розглянуто 16 питань сфери багатостороннього економічного співробітництва в межах СНД, серед яких перспективи економічного розвитку держав-учасниць СНД і підготовка договору про зону вільної торгівлі. Про це повідомили в прес-службі Міністерства економіки України. За словами керівника української делегації, міністра економіки Б.Данилишина, також розглянуто діяльність Міжурядової ради з питань агропромислового комплексу СНД. У звіті про роботу ради були представлені основні напрями її діяльності та окреслені пріоритети на поточний рік. Крім того, учасники засідання обговорили стан національних систем науково-технічної інформації в державах-учасницях СНД. «Основним завданням проведення цього аналізу є узагальнення досвіду формування і функціонування національних систем науково-технічної інформації з метою активізації міждержавного обміну, інформаційного забезпечення наукових досліджень у пріоритетних сферах, інформаційно-аналітичного супроводу міждержавних програм і проектів в інноваційній сфері та формування системи науково-інформаційного забезпечення інноваційної діяльності в державах-учасницях СНД» *(На Міжнародному економічному форумі СНД // Сільські вісті (<http://www.silskivisti.kiev.ua>). – 2010. – 10.03).*

* * *

Члени консультативного совета по вопросам развития космической индустрии правительства Республики Корея посетили Днепропетровский национальный университет им. О. Гончара.

Профессора Сеульского национального университета Ким Сенг Чо и Чангамского национального университета Ким Ю прибыли в Украину с целью найти партнеров для научного и академического развития. По словам директора Исследовательского центра летательных аппаратов профессора Ким Сенг Чо, они одновременно представляют и правительство, и высшие учебные заведения, поэтому стремятся найти партнеров в совместном выполнении как исследовательских работ, так и в развитии образования аэрокосмической сферы. Корея рассматривает Россию, Украину, Индию и Японию как потенциальные страны-партнеры. Они хотели бы подробнее изучить спектр научных интересов ученых ДНУ в области космической инженерии.

В прошлом году Южная Корея впервые совершила запуск ракеты космического назначения, над ее разработкой трудились российские ученые. Ракета-носитель KSLV-1 должна была вывести на орбиту аппарат для исследования состояния атмосферы и океана, однако спутнику не удалось

выйти на заданную орбиту. Сегодня они тщательно исследуют технические проблемы, которые стали причиной, и ищут новые пути решения научных задач, связанных с запуском.

В свою очередь ректор ДНУ им. О. Гончара Н.Поляков отметил, что с 50-х годов XX в. ученые Днепропетровского национального университета совместно с конструкторами ДКБ «Южный» работают над созданием и усовершенствованием пусковых ракетных комплексов и космических летательных аппаратов. И сегодня ракеты-носители, которые изобретаются в Украине, по праву считаются одними из самых надежных в мире.

Ректор университета пригласил гостей подробно изучить спектр современных научных работ ученых физико-технического, механико-математического, химического и других факультетов и найти интересные пути сотрудничества для корейских университетов. Представители двух стран – Украины и Кореи – пришли к выводу, что сотрудничество в области образования и науки будет полезно и корейским, и украинским университетам (*Dnepr info (http://dnepr.info). – 2010. – 3.03*).

* * *

У Полтавському національному технічному університеті ім. Ю.Кондратюка відбулася підсумкова зустріч ВНЗ-партнерів зі спільного європейського проекту «Підтримка трансферу технологій і підприємницької діяльності в українських університетах». Проект організований за фінансового сприяння Європейської комісії і передбачає підтримку реформ у вищій освіті України щодо передачі технологій та комерціалізації наукових розробок.

Його мета – ознайомлення українських ВНЗ-учасників з діяльністю інноваційних структур (наукових та технологічних парків, бізнес-інкубаторів тощо) Німеччини, Іспанії, Росії, створення «пілотних» інноваційних структур європейського типу в Україні та розробка методичного забезпечення їх функціонування.

Бюджет проекту становив майже 600 тис. євро.

Щоб підбити підсумки дворічної співпраці, ПолтНТУ відвідали учасники проекту: представники Черкаського державного технологічного університету на чолі з ректором Ю.Легою; Харківського національного економічного університету – із проректором з науково-педагогічної роботи В. Єрмаченком; Санкт-Петербурзького державного електротехнічного університету «ЛЕТІ» (Росія) – на чолі з керівником технопарку А.Муравйовим, з якими ПолтНТУ має тісні партнерські відносини, та іноземні гості – координатор проекту Н.Мошнягул з університету Саарланду (Німеччина) і М.Барлуенга з університету Аліканте (Іспанія). У проекті взяли участь також Національна академія наук України, Міністерство освіти й науки України та Торгово-промислова палата (м. Київ).

Реальним практичним досвідом вважає участь у цьому проекті доктор економічних наук, професор, ректор ПолтНТУ В.Онищенко. Цей університет постійно бере участь у міжнародних проектах, що фінансуються різними

грантоутворюючими організаціями й установами. Два роки тому ПолтНТУ у складі консорціуму ВНЗ отримав грант на реалізацію проекту «Підтримка трансферу технологій і підприємницької діяльності в українських університетах». Нині найактуальнішим напрямом є розвиток університетської науки. А головна мета проекту – трансфер технологій, який якраз і передбачає практичне втілення та реалізацію наукових розробок, комерціалізує результати діяльності наукових шкіл ВНЗ.

Результатом втілення проекту в ПолтНТУ стало створення наукового центру стратегічних досліджень, у якому поєднані всі надбання наукових шкіл університету й використані найкращі напрацювання колег-партнерів (Новини Полтавщини (www.regionnews.poltava.ua). – 2010. – 2.03).

Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань

В качестве современного подхода к продвижению научных разработок в производство был назван опыт коллективов НИИ растениеводства и НТК «Институт монокристаллов». Так, селекционеры Харьковской области в деле выведения новых сортов злаковых и масличных культур тесно сотрудничают с зарубежными коллегами. Свой товар они реализуют через Торговый дом.

Широко востребована на отечественном и международном рынках продукция харьковских создателей сцинтилляционных материалов. Недавно в Институте монокристаллов был создан технопарк. Здесь авторы перспективных проектов могут доводить свои труды до стадии продукта, пользующегося спросом на рынке научных работ. Из других инновационных «ростков» был отмечен недавно созданный в пригороде Харькова промышленный парк «Рогань». Он призван привлекать в регион портфельные инвестиции. Но одиночные инновационные площадки не дают общего прорыва в экономике. Нужна целая сеть технологических, научных, промышленных парков, где будут реализовываться инновационные проекты.

Экономический кризис уже заставил ряд харьковских предприятий предметно заняться инновационной деятельностью. Заводы ФЭД, авиационный, «Турбоатом», «Электротяжмаш», «Коммунар» активно модернизируют производство для уменьшения потребления энергоресурсов и материалов, повышения качества и конкурентоспособности продукции. Системно ведет инновационную деятельность индустриальная группа «УПЭК», владеющая несколькими машиностроительными предприятиями региона. Она вложила десятки миллионов гривен в улучшение качества и расширение ассортимента своей продукции (подшипников, электротехнического оборудования, круглошлифовальных станков), а также на снижение производственных затрат.

Общее мнение ученых и экспертов сводится к одному: и производители, и ученые считают, что нужно определить важнейшее

звено инновационного процесса, взявшись за которое можно вытащить экономику на новый уровень. Необходимо определить приоритетные отрасли и предприятия, способные выпускать наиболее конкурентоспособную продукцию. А еще надо заставить бизнес внедрять новые технологии и материалы. К этому могли бы принудить новые «правила игры». Скажем, в химии и металлургии это повышение нормативов допустимых концентраций вредных веществ в промышленных отходах, в машиностроении и жилищно-коммунальной сфере – ограничение энергопотребления, на транспорте – внедрение более высоких стандартов качества автомобильного топлива и дорожного покрытия (*Гук П.Без инноваций нам не жить // Рабочая газета (<http://www.rg.kiev.ua>). – 2010. – 11.03*).

Енергоощадні технології

Сотрудники Института ядерно-химических технологий (ИЯХТ), входящего в состав Севастопольского национального университета ядерной энергии и промышленности, разработали технологию, обеспечивающую с помощью высокочастотного комплекса «Поиск» глубокое зондирование земли и дистанционное обнаружение нефти, газа, газового конденсата, рудных тел, геотермальных вод. По информации заместителя директора ИЯХТ по научной работе, кандидата технических наук Н.Ковалева, эта технология, основанная на использовании ядерно-магнитного резонанса, прошла независимую экспертизу в США. «Поиск», по сведениям Н.Ковалева, хорошо показал себя в ходе опытной апробации поиска нефти и газа в России и Монголии, подземных питьевых вод в Греции, Мавритании, на Кипре, при оконтуривании угольных пластов в Кузбассе.

По предположениям ученых института, под Севастополем на глубине около километра есть восемь потоков геотермальных несоленых вод температурой около 90 градусов. Считается, что эти потоки идут под давлением порядка 15 атмосфер и сбрасываются в море. В подтверждение своих предположений ученые ссылаются на скважину, пробуренную под Симферополем, из которой выходит вода температурой 56 градусов. В Крыму есть геотермальная вода такой же температуры и в других местах. В поселке Воинка и в селе Пятихатка она используется в теплицах, для отопления домов.

Это наводит ученых на мысль о возможности использовать подземный кипяток для теплоснабжения города и тем самым снять проблему дефицита в поставках газа. Однако реализации этой идеи должно предшествовать бурение глубинных поисковых скважин, чтобы подтвердить температуру и неиссякаемость геотермальных вод.

Более того, некоторые геофизики высказывают сомнения в объективности данных, которые дает зондирование земли с целью дистанционного обнаружения полезных ископаемых. Геофизики полагают, что невозможно

создать сверхвысокочастотный генератор, способный посылать сигнал на большие глубины (*Блескин Л. Есть ли в Севастополе подземный кипяток? // Слава Севастополя (slava.sebastopol.ua). – 2010. – 27.02).*

* * *

Витрати на освітлення в Україні в кілька разів вищі, ніж у розвинутих країнах світу. Використання в Україні лише застарілого світлотехнічного обладнання виливається державі у значні перевитрати електроенергії на 30–40 %. Низький рівень технічного обслуговування освітлювальних установок зумовлює втрату від 40 до 60 % світлового потоку.

Вагоме досягнення в галузі оптоелектроніки – поява твердотільних світлодіодів, енергоефективність яких у 8–12 разів більша за ефективність ламп розжарювання.

Саме тому для «інвентаризації» всіх можливостей та невикористаних резервів створення і виробництва високоефективних джерел та приладів освітлення в Тернополі відбувся круглий стіл з участю провідних українських виробників світлотехніки, науковців, представників тернопільської обласної та міської влади.

Виконання державної цільової науково-технічної програми «Розробка і впровадження енергоощадних світлодіодних джерел світла та освітлювальних систем на їх основі», затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів у червні 2008 р., за розрахунками фахівців, дасть змогу налагодити промислове виробництво енергоощадних світлодіодних джерел (5–7 млн штук на рік). А заміна 5 млн ламп розжарювання на світлодіодні лампи забезпечить економію електроенергії 2 млн кВт.год. Замовником програми визначено Національну академію наук України, а органом управління виконання програми – Інститут фізики напівпровідників імені В.Лашкарьова НАНУ.

В. Сорокін, доктор технічних наук, професор, завідувач відділу Інституту фізики напівпровідників ім. В.Лашкарьова, керівник програми:

«На жаль, брак коштів для реалізації програми у 2009 р. (8,7 млн грн замість запланованих 50,44 млн грн) не дав змоги повністю виконати поставлені завдання. Це призвело до відмови від проведення робіт зі створення власної технологічної бази виробництва сучасних напівпровідникових випромінювальних структур та створення на їхній базі виробництва потужних світлодіодів для освітлювальної техніки. Тому основну увагу було спрямовано на розробку та створення виробництва світлодіодних освітлювальних систем – ламп із цоколями, аналогічними цоколям ламп розжарювання, стельових світлодіодних світильників, спеціальних освітлювальних систем для шахт та інших вибухо- та пожежонебезпечних об'єктів, ілюмінаційних систем художньо-декоративного призначення. На першому етапі виробництво світлодіодних освітлювальних приладів базувалося на використанні імпортних потужних світлодіодів відомих світових виробників.

Науковці інституту в кооперації з такими промисловими підприємствами, як “Корпорація “Ватра” (Тернопіль), “Газотрон-Люкс” (Рівне), “Електронмаш” (Київ), “Аеропласт” (Київ), розробили й розпочали виробництво перших українських світлодіодних ламп потужністю від 3 до 6 Вт, які сьогодні можуть замінити лампи розжарювання від 25 до 60 Вт. Зусилля “Корпорації “Ватра” були спрямовані на налагодження виробництва комплектуючих для світлодіодних ламп. А кінцеву збірку ламп організовано на підприємстві “Газотрон-Люкс”. Продуктивність лінії для збирання становитиме до 3 млн ламп на рік.

Розроблено і впроваджено у виробництво енергоекономічні світлодіодні ілюмінаційні системи художньо-декоративного призначення, побудовані на блочно-модульному принципі з можливістю зміни кольорів і сюжетів ілюмінації. Ці системи вирізняються формами та комбінаціями кольорів, притаманними українській культурі і національним традиціям. Особливого значення ми надаємо створенню спеціальних систем ілюмінації для Євро-2012. Кінцеву збірку ілюмінаційних систем передбачається організувати в “Корпорації “Ватра”».

П. Говоров, доктор технічних наук, професор, президент Національного світлотехнічного комітету України (Харків):

«Потрібно розробити комплексну державну програму з енергоощадження у світлотехнічній галузі, яка б на законодавчому рівні дала змогу закріпити досягнення українських учених-світлотехніків і заборонити використання малоефективної техніки та технологій в освітленні. Вступ у минулому році України до Міжнародної комісії з освітлення (МКО) – найавторитетнішої у світі організації в галузі світлотехніки – відкриває можливість користуватися всіма досягненнями світової світлотехніки і вийти на ринки країн – членів МКО. Але сьогодні зарубіжні виробники сучасних джерел світла й освітлювальних приладів на їх основі мають набагато більші можливості для просування своєї продукції на український ринок. Тому Україна має сказати вагоме слово на підтримку своєї національної освітлювальної продукції. Насамперед це стосується світлових приладів зі світлодіодними лампами, бо тут українські розробки є визнаними у світі. Усі пам’ятаємо, як колись у ряді держав безплатно роздавали компактні люмінесцентні лампи, і населення звикало до їх використання. Те ж саме можна зробити і зі світлодіодними приладами. Вважаю, що треба повернутися до цієї практики і широко її впроваджувати» *(Якель Р. Чи з’явиться світло в кінці тунелю світлотехніки? // Дзеркало тижня (<http://www.dt.ua>). – 2010. – 6–12.03).*

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

Днепропетровский университет экономики и права (ДУЭП) посетил Е.Ромат, автор единственного официального учебника «Реклама». Е.Ромат – президент Союза рекламистов Украины, профессор КНЭУ, лауреат проекта «След в рекламе», руководитель Всеукраинского фестиваля

студенческой рекламы – побывал с визитом в ДУЭП с целью ознакомить молодое поколение с особенностями развития социальной рекламы в Украине и во всем мире.

В рамках этого визита Е.Ромат провел открытую лекцию для студентов и учеников старших курсов «Социальная ответственность рекламы» и встретился со слушателями программы МВА Школы бизнеса ДУЭП «ДУЭП: всегда в центре событий».

Е. Ромат сообщил, что, хотя в современном мире происходит стабилизация политической жизни, проводятся экономические, административные и социальные реформы, наравне с позитивными явлениями следует констатировать наличие кризиса в социальной сфере. «Удручающая демографическая ситуация, резкое имущественное расслоение, неэффективность мероприятий социальной политики провоцируют рост социальной напряженности, психологических стрессов, падение моральных норм общества. Данные обстоятельства заставляют рассматривать разнообразные инструменты повышения эффективности управления социальными процессами в стране. Одним из таких инструментов является социальная реклама».

По словам профессора КНЭУ, социальную рекламу можно определить как вид рекламной коммуникации, цель которой – передача обществу социально значимой информации, направленной на формирование и изменение общественного мнения, социальных норм, моделей поведения. При этом сверхзадача данной коммуникации – вовлечение членов общества в решение социальных проблем, т.е. фактически вовлечение в процесс управления. «Информация, передаваемая с помощью социальной рекламы, может охватывать самый широкий круг проблем: формирование привлекательного имиджа государственных органов и общественных организаций, борьба со СПИДом, наркоманией, алкоголизмом, формирование нравственных ценностей и т.д.» (*Dnepr info* (<http://dnepr.info>). – 2010. – 1.03).

Проблеми інформатизації

Матеріали Міжнародної конференції «Бібліотечно-інформаційний комплекс у контексті розвитку суспільства знань» (Київ 6–7 жовтня 2009 р.)

Н. Вітушко, заввідділу НБУВ

Проблеми інтелектуальної власності в Інтернеті в контексті інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек

У роботі розглядаються окремі проблеми взаємодії двох систем – правової системи інтелектуальної власності та глобальної мережі Інтернет – однієї з технологій, що обумовлює перехід людства до інформаційного суспільства; вплив цих проблем на інформаційно-аналітичну діяльність бібліотек.

У процесі свого становлення та розвитку право інтелектуальної власності ґрунтувалося на концепції стимулювання творчості та інновацій з метою розвитку суспільства шляхом надання обмеженого в часі й обсязі захисту прав інтелектуальної власності. Поява нових технологічних можливостей призвела до широкого використання об'єктів авторських і суміжних прав в Інтернеті, поставивши на порядок денний питання адекватного законодавчого регулювання відносин у сфері творчої діяльності.

Найчастіше через Інтернет передаються і шляхом такої передачі порушуються авторські права на літературні, музичні твори, комп'ютерні програми. Серед головних причин цього явища – технічна простота операції і елементарна відсутність привабливих варіантів легального отримання необхідних творів при наявності нелегальних. Правовласники фактично не мають змоги захищати свої права в Інтернеті. А в дослідників виникають нові концепції права на інформацію в електронному середовищі, зміст яких ілюструють слова видатного німецького філософа Гегеля: «Право безсиле встановити межі в духовному виробництві» [7].

Для захисту прав власників існують численні національні та міжнародні організації, найбільша з яких – Всесвітня організація інтелектуальної власності (www.wipo.int), яка об'єднує 90 % існуючих у світі країн, що наочно демонструє зростаюче визнання інтелектуальної власності як важливого фактора у світових процесах.

Тривалий час основою міжнародних угод у цій галузі була концепція справедливого балансування між конкуруючими інтересами правовласників та суспільства. Зокрема, Всесвітня конвенція про авторське право (1952 р.), Римська (1961 р.) та Бернська (1971 р.) конвенції про охорону об'єктів інтелектуальної власності містять відповідні положення, згідно з якими дозволено вільне використання творів в освітніх й інформаційних цілях [15]. Але вже в Договорі Всесвітньої організації інтелектуальної власності «Про авторське право», прийнятому в Женеві (1996 р.), передбачається можливість застосування технічних прийомів для контролю над використанням творів

споживачами, відповідальність за спроби їхнього технічного обходу (ст. 11, 12).

Ці положення зустріли досить сильну критику з боку організацій, які безпосередньо задіяні в «обслуговуванні» публічного домену¹, і надають освітні та бібліотечні послуги, бо практично виключають можливість обходу технічного захисту з метою правомірного використання інформації, наприклад для копіювання в особистих цілях.

У дослідників викликає справедливе побоювання той факт, що захищений у такий спосіб твір не може бути джерелом для інновацій, оскільки принцип доповнення й розвитку робіт, створених попередниками, є ключовим для будь-якої творчості. Вони відзначають нерівноцінний підхід стосовно країн, що розвиваються, для яких застосування суворого режиму захисту інтересів правовласників з високорозвинутих країн ускладнює подолання відставання в розвитку².

У зв'язку з цим видається прогресивною ідея задоволення матеріальних вимог правовласників без застосування технічного контролю над діями користувачів. На конференції в Берліні в червні 2004 р. групою експертів запропонована схема компенсації за користування творами онлайн за допомогою колективних громад, які залучатимуть кошти з таких джерел як добровільна підписка, плата за суміжні товари й послуги та інші альтернативні системи компенсацій.

Але зазначені пропозиції поки що залишаються на папері, а країни світу активно виступають проти порушників права інтелектуальної власності в Інтернеті. У 2000 р. понад 150 організацій із 28 країн об'єдналися в альянс для боротьби з мережевим шахрайством. Рада Європи ухвалила ряд документів, що стосуються міжнародної передачі комп'ютерних даних, серед яких – Директива 97/66/ЄС «Про обробку персональних даних і захист приватних інтересів в галузі телекомунікації». У США та Німеччині прийнято норми, що дають право провайдеру закривати доступ до «незаконної» інформації [17]. У РФ з 2004 р. законодавчо розширені можливості захисту прав автора в Інтернеті.

¹ Довідка. Поняттям «публічний домен» у науковій літературі позначають сферу суспільних відносин, у якій реалізуються права на вільну циркуляцію інформації й результати творчості, на протидію приватним матеріальним інтересам авторів, видавців і розповсюджувачів. Нерідко цим же поняттям називають самі об'єкти й результати творчості, вільне поширення й використання яких дозволено їхніми авторами або не заборонено законом [20]. Більш розгорнуте розкриття концепції публічного домену дається в роботах таких дослідників, як Дж. Бойл, М. Роуз, К. Роуз, В. Ван Олстін, Д. Німмер, Р. Айзенберг та ін. [17].

² Довідка. Учасниками Договору про авторське право 1996 р. станом на квітень 2004 р. є 11 слаборозвинутих, 31 середньорозвинута і лише п'ять високорозвинутих країн.

В Україні основою законодавства з порушеної проблеми є Конституція, Закон України «Про авторське право і суміжні права», Цивільний кодекс, згідно з відповідними положеннями яких основними принципами формування відносин в інтелектуальній сфері є свобода такої діяльності, визнання й захист її результатів, наділення правами на ці результати їхніх творців. Але правові відносини в інтернет-середовищі ними чітко не визначаються.

Аналіз існуючих на сьогодні документів дає підстави дослідникам зробити висновок: правознавці переносять стару модель права на інтелектуальну власність в Інтернет без врахування його особливостей. Разом з тим сучасні технології радикально змінили характер інформаційних відносин, перетворивши споживача інформаційного продукту на його творця й розповсюджувача.

Цим фактом пояснюється значний інтерес до зазначеної проблеми в науковому середовищі. Зокрема, таких науковців, як Дж. Кехір, К.Боврей, С.Тейлман, Дж. Смірс, Б.Андерсен. Окремі питання проблеми взаємовідносин творчого та правового аспектів діяльності періодичної преси розглянуті в працях К.Ананьєвої, А.Купріянова, С.Сударикова, Д.Рендалла та Ж.Муане [7].

На початковому етапі розвитку Інтернету більшість фахівців дотримувалося позиції про неможливість поширення на нього чинних норм правовідносин у галузі інтелектуальної власності. Сьогодні можна виділити такі основні точки зору з цього питання:

1. Проблеми не існує – треба лише дотримуватися законодавства з інтелектуальної власності.
2. Відносини, що виникають за допомогою глобальних інформаційних мереж, мають певну специфіку, тому повинні мати особливе регулювання.
3. Нові інформаційні технології приведуть до корінної зміни суспільних відносин, у тому числі і з приводу результатів творчої праці.
4. Мережа Інтернет створювалась як механізм вільного обміну даними, тому має залишитися вільною від впливу держав і права.

На погляд фахівців, сучасному стану справ більше відповідає друга з наведених точок зору. Однак у перспективі найбільш обґрунтованою є третя з вказаних позицій. Її теоретичним базисом можна вважати концепцію «інформаційного суспільства», що одержала офіційне міжнародне визнання в «Окінавській хартії глобального інформаційного суспільства» [5], прийнятій 22 липня 2000 р. лідерами країн «Великої вісімки».

Думка, що інформаційні технології призведуть до зміни суспільних відносин, підтримується й багатьма науковцями. Зокрема, віце-президент Російської академії природничих наук С.Капіца в інтерв'ю журналу «Експерт-Интернет» відзначив, що сьогодні виграє не той, хто закріпить за собою більше патентів, а той, хто швидше приймає рішення й впроваджує інновації. «Вся інтелектуальна діяльність людини пов'язана з тим, щоб поширювати її як можна ширше, а не встановлювати права контролю та власності. Спроби оформляти найбільш великі досягнення науки як чийсь

відкриття – це лише спосіб задовольнити самолюбство їхніх авторів. Насправді ці досягнення належать людству в цілому... Великі відкриття повинні відразу потрапляти... в public domain» [9]. На його думку, недоступність інформації в галузі освіти, культури й науки, є порушенням принципів прав людини. Обділяючи бідні верстви населення інформацією, їх тим самим заганяють у ще більшу бідність, тому доступ до Інтернету повинні мати всі. Виробник і розповсюджувач інформації мають одержувати оплату не від споживача інформації, а іншим способом.

Такої ж думки дотримується відомий дослідник В.Дозорцев: «Право власності... не може служити правовою основою для регулювання відносин стосовно інформації» [9].

З розвитком Інтернету проблема інтелектуальної власності стає актуальною і для бібліотечних установ. Зокрема, під час створення електронних бібліотек; розширення номенклатури інформаційних ресурсів, до яких вони забезпечують доступ користувачам; масштабного доступу до світової інформаційної мережі; прискорення електронного доступу до вітчизняних і зарубіжних документальних ресурсів із використанням пошукових систем.

У вирішенні питань врахування в діяльності бібліотек вимог права інтелектуальної власності важливим є підхід, продемонстрований прийнятими у 2004 р. ЮНЕСКО «Керівними принципами в політиці вдосконалення державної інформації, що є суспільним надбанням». Їхня основна теза з даної проблеми така: «Державі необхідно дуже точно встановити баланс між передбаченими законодавством про інтелектуальну власність обмеженнями на доступ і використання певних видів інформації, з одного боку, і правами громадян у контексті більше широкого розуміння соціальних й економічних інтересів країни, з іншого». Збереження й розвиток, у тому числі й за допомогою права, ролі бібліотек, як публічних центрів доступу до знань, є одним з фундаментальних завдань при формуванні глобального інформаційного простору [14].

Сьогодні бібліотеки розширюють можливості своєї діяльності за рахунок створення інформаційно-аналітичних служб. При цьому якісні показники діяльності цих структур, що продукують нову суспільно значущу інформацію, орієнтовану на розкриття бібліотечних фондів, введення інформацій в ефективний суспільний обіг, обумовлюються вдосконаленням бібліотечної практики, можливостями бібліотечних фондів, доступом до ресурсів Інтернет.

Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади НБУВ здійснює для дистантного обслуговування користувачів оперативну підготовку матеріалів на базі Інтернет і друкованих ЗМІ за визначеною тематикою, спеціальних аналітичних матеріалів на базі використання систематично поновлюваних фондів монографічної та довідкової літератури, готує довідково-інформаційні, оглядові матеріали [12]. Зокрема, це журнал «Україна: події, факти, коментарі», щоденний випуск «Регіони сьогодні», бюлетені «Резонанс», «Шляхи реформування української науки», «Безпека підприємства», «Прогнози», «Експертно-аналітичний висновок

моніторингу ЗМІ з питань зайнятості населення та ринку праці» та ін.

Поступово в роботі СІАЗ дедалі більше зростає роль електронних інформаційних технологій, що обумовлено різким збільшенням обсягів інформації в суспільстві, зростаючою швидкістю її циркуляції. Для виконання відповідних запитів своїх замовників СІАЗ забезпечує оперативність інформаційного обслуговування, аналіз великих обсягів нових матеріалів.

Однак суперечності права інтелектуальної власності в інтернет-середовищі, про які йшлося вище, часто гальмують ці процеси. Зокрема, під час роботи з інформацією веб-ресурсів регіональних органів державної влади різних рівнів привертає увагу факт наявності на них позначки охорони авторських прав – латинської літери «с», обведеної колом (ст. 11 Закону України «Про авторське право і суміжні права») [1]. Що охороняється цією позначкою – сам сайт чи його контент, і чи можна вважати об'єктом інтелектуальної власності повідомлення про діяльність владних структур? Згідно із Законом України «Про інформацію» (розділ IV, ст. 43.), «кожний учасник інформаційних відносин для забезпечення його прав, свобод і законних інтересів має право на одержання інформації про: діяльність органів державної влади; діяльність народних депутатів; діяльність органів місцевого і регіонального самоврядування та місцевої адміністрації...» [2]. Тому є доцільним розміщення на цих веб-ресурсах розширених пояснень правил користування інформацією для її споживачів або розробка на основі законодавства загальних правил для всіх офіційних сайтів.

Ще одним важливим джерелом у роботі СІАЗ є інформаційні сайти та інтернет-ЗМІ, діяльність яких поки що також нечітко регламентується законодавством. З одного боку, вони переважно дотримуються умов Закону «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», згідно з яким ЗМІ є «видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року» (ст.1). З іншого – в існуючому вигляді суперечать визначенню Закону «Про видавничу справу»: «Видання повинно відповідати вимогам стандартів відносно оформлення, поліграфічного та технічного виконання». Деякі інтернет-видання вирішують питання свого статусу в досить простий спосіб: реєструють однойменне агентство чи газету і таким чином одержують статус засобу масової інформації. Чи є інші з них ЗМІ і чи розповсюджується на них авторське право на розміщені матеріали, є суперечливим питанням.

Вивчення позиції дослідників з цієї актуальної для процесу підготовки інформаційно-аналітичної продукції СІАЗ проблеми приводить до висновку: серед них домінує думка про те, що Інтернет через свою масовість є засобом масової інформації, тому розміщені в ньому матеріали можуть бути прирівняними до публікації у ЗМІ. Однак твердження викликає заперечення – відповідно до Указу Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31 липня 2000 р., Інтернет є «глобальною інформаційною мережею», а не засобом масової

інформації.

Тому багато запитань викликає ще одна проблема в роботі з інтернет-ресурсами – умови використання їхніх матеріалів. Список тих із них, що забороняють це робити, або обумовлюють дозвіл письмовою угодою, дуже великий, зокрема, це: сайти інформаційних агентств, тематичні та вузькопрофільні сайти і портали, окремі сайти регіональних ТРК та ін. Окремі інтернет-видання забороняють будь-яке копіювання, публікацію, передрук чи подальше поширення інформації, що містить посилання на інформаційні агентства. На окремих із них використовуються спеціальні технології для контролю за операціями користувачів: деактивуються команди «вирізати», «вставити» і «зберегти як». І таку позицію можна зрозуміти – на думку датського експерта з авторського права Т.Якобсона, «у разі, коли журналісти не наділені правами на інформацію, навряд чи можна покладатися на її надійність» [7].

Разом з тим копіювання починається вже з моменту перегляду сайту. Воно здійснюється в оперативну пам'ять комп'ютера, у тимчасові файли браузера та у тимчасові файли мережі. Тому такі заборони дещо суперечать принципам існування Інтернету і потребують уточнення.

Ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права визначає, що кожна людина має право шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір [18]. Тому, мабуть, більше відповідає вимогам міжнародного і українського права, зокрема, ст 9. «Право на інформацію» (Розділ І.) Закону «Про інформацію»³ позиція тих сайтів або інтернет-версій друківаних видань, які дозволяють повне або часткове використання своєї інформації за умови обов'язкового посилання або гіперпосилання на першоджерело («Версии.com» (www.versii.com), «Новости Крыма» (<http://news.allcrimea.net>), «Експерт Украина» (www.expert.ua) та ін.). Тим більше, що згідно зі ст. 10 («Об'єкти, що не охороняються») закону України про авторське право та суміжні права, повідомлення про новини дня або поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації, не є об'єктом авторського права. А згідно зі ст. 21 («Вільне використання твору із зазначенням імені автора») – без згоди автора, але з обов'язковим зазначенням його імені й джерела запозичення, допускається використання цитат з опублікованих творів в обсязі, виправданому поставленою метою, у тому числі цитування статей з газет і журналів у формі оглядів преси, якщо воно зумовлено критичним, полемічним, науковим або інформаційним характером твору, до якого цитати включаються.

¹ Усі громадяни України, юридичні особи і державні органи мають право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних їм для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій.

Наведена аргументація вимагає роз'яснення питання правомірності з огляду на дотримання прав авторів процесу розповсюдження інформаційного

продукту електронного засобу масової інформації (або друкованого, що має свій сайт). Дослідник цієї тематики К.Леонтьєв виокремлює три основні етапи при будь-якому використанні твору в цифровій інтерактивній мережі. Кожному з них відповідає право, закріплене законодавством. Перший етап – розміщення твору в цифровому середовищі. Він розглядається законодавством як реалізація правовласником права на відтворення твору. Другий – надання користувачам доступу до нього, що є публічним сповіщенням. Третій – його відтворення на комп'ютері користувача [5]. Отже, передача твору за допомогою глобальної мережі є складним процесом, під час якого відбувається неодноразове несанкціоноване його відтворення. Відповідно до законодавства на кожному з етапів потрібний дозвіл автора з обов'язковою виплатою йому винагороди.

З юридичної точки зору це призводить до ситуації, коли будь-яке звернення користувача до ресурсів Інтернет робить його порушником авторських прав, а діяльність електронних ЗМІ – протиправною. Бо своєю діяльністю вони практично «провокують» користувачів до незаконних дій, адже її метою є «поширення видання серед читачів» (ст. 6). Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [3].

Отже, з народженням Інтернету і розвитком новітніх інформаційних технологій шлях суспільства до інформації стає більш швидким і простим. Але розширення технологічних можливостей для реалізації інформаційної та творчої свободи людини супроводжується загостренням правових проблем, серед яких питання встановлення справедливого балансу між правом на свободу інформації і захистом прав інтелектуальної власності є одним з найактуальніших у світової політиці.

Комерціалізація інтелектуального продукту в цифровому середовищі не гармонізована на сьогодні з певними суспільними інтересами – зокрема, утруднюється у зв'язку з цим вирішення питання комплектування бібліотечних закладів сучасною високоякісною інформацією з джерельної бази Інтернет, використанню її для суспільно значущої інформаційно-аналітичної роботи. У зв'язку з цим є необхідним прийняття на міжнародному рівні і в Україні відповідних нормативних документів, що сприятимуть зміцненню таких цінностей як право людини на інформацію, захисту інтелектуальної свободи в публічному домені.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1994. – № 13, ст. 64 : офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>, вільний. Загол. з екрана.

2. Закон «Про інформацію» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1992. – № 48, ст. 650 : офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?reg=2657-12>, вільний. Загол. з екрана.

3. Закон України «Про друковані засоби масової інформації/пресу в

Україні» [Текст]: [чинний від 16.11.1992 р., № 2782-ХІІ] // Голос України. – 1992. – 8 груд.

4. Абрамян С. Авторские права и их защита в Интернете [Электронный ресурс] / С. Абрамян. – Режим доступа: <http://www.oborot.ru/article/382/11>, свободный. Загл. с экрана.

5. Авторское право в сети Интернет [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.copyright.com.ua/inet.html>, свободный. Загл. с экрана.

6. Авторские права на новости: соглашения СМИ [Электронный ресурс] // Юрисконсульт. – Режим доступа: <http://www.urisconsult.spb.ru/info/45/>, свободный. Загл. с экрана.

7. Афанасьева К. О. Авторське право та свобода інформації – дві складові одного процесу [Электронный ресурс] / К. О. Афанасьева. – Режим доступа: <http://pravo-media.at.ua/publ/7-1-0-10>, вільний. Загол. з екрана.

8. Горовий В. М. Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства [Текст] / В. М. Горовий. – К. : НБУВ, 2006. – С. 104.

9. Капица С. П. Интернет изменит контуры права на интеллектуальную собственность «Эксперт-Интернет» [Электронный ресурс] / С. П. Капица. – Режим доступа: <http://archive.expert.ru/internet/00/00-28-39/skapitsa.htm>, свободный. Загл. с экрана.

10. Костенко Л. И. Электронная научная библиотека НБУВ [Текст] / Л. И. Костенко, А. А. Чекмарев // Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития : науч.-практ. и теорет. сб. / редкол. : А. С. Онищенко [и др.]. – К. : НБУВ, 2000. – Вып. 1. – С. 148.

11. Наумов В. Проблемы реализации авторских прав в сети Интернет [Электронный ресурс] / В. Наумов // Мир медиа XXI, № 1 ; Национальный институт прессы. – 2002. – 16.04. – Режим доступа: <http://www.russianlaw.net/law/doc/a142.htm>, свободный. Загл. с экрана.

12. Онищенко А. С., Попроцкая В. Г. Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского как многопрофильный научно-исследовательский центр [Текст] / Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития: Науч.-практ. и теорет. сб. – Вып. 2 // редкол.: А. С. Онищенко [и др.]. – К. : НБУВ, 2003. – С. 15–39.

13. Семилетов С. И. Проблемы охраны авторских прав в российском секторе Интернета [Электронный ресурс] / С. И. Семилетов. – Режим доступа: <http://www.conf3.park.ru/reports.asp>, свободный. Загл. с экрана.

14. Степанов В. К. Виртуальные источники в библиотеках: новые возможности и новые проблемы [Текст] / В. К. Степанов // Информационное общество: культурологические аспекты и проблемы: междунар. науч. конф., (Краснодар-Новороссийск, 17–19 сентября 1997 г.: [тезисы докладов]. – Краснодар, 1997. – С. 372–375.

15. Пазюк А. С. Свобода информации и защита интеллектуальной собственности в Интернет: тенденции международно-правового регулирования [Электронный ресурс]: материалы VI Международной конференции «Право и Интернет». – Режим доступа:

<http://www.russianlaw.net/law/doc/a172.htm>, свободный. Загл. с экрана.

16. Патентно-юридическая фирма «Т-Марка». – Режим доступа: http://www.t-marka.com.ua/art_general_05.php, свободный. Загл. с экрана.

17. Петровский С. Интернет и право: точки напряжения [Электронный ресурс] / С.Петровский. – Режим доступа: <http://www.russianlaw.net/law/doc/a113.htm>, свободный. Загл. с экрана.

18. Приступенко Т.О.Правові засади діяльності ЗМІ в Україні [Электронный ресурс] / Т.О.Приступенко. – Режим доступа: <http://pravo-media.at.ua/publ/5-1-0-36>, вільний. Загол. з екрана.

Кузьменко Ю. І., Кульчицька В. Г., Штих П. М.

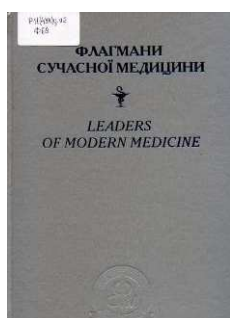
Нові надходження до НБУВ

Дизайн і ергономіка : термінолог. слов. : [для самот. роботи студ. інж.-пед. спец.] / Укр. інж.-пед. акад., Укр. НДІ дизайну та ергономіки, Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв, Сум. нац. аграр. ун-т ; під заг. ред.: В. О. Свірка, А. Т. Ашерова ; авт.-упоряд. : А. Т. Ашеров, О. В. Бойчук, В. М. Голобородько [та ін.]. – Х., 2009. – 97 с.

Словник розкриває визначення понад 890 дизайнерських і ергономічних термінів, що вживаються у науці, техніці, педагогічній практиці, споживанні, оцінюванні якості промислових виробів і об'єктів середовища життєдіяльності людини, а також у національних стандартах. Терміни та визначення згруповано у три розділи: «Загальні терміни», «Терміни дизайну», «Терміни ергономіки».

Шифр зберігання книги в НБУВ: ВА718587

Флагмани сучасної медицини. Крайні працівники медичної галузі України = Leaders of Modern Medicine. The best employees of medicine of Ukraine / упоряд.: Г. І. Захарченко, Р. В. Захарченко. – К. : Галактика-С, 2009. – 240 с., 6 іл.

У книзі подано інформацію про історію та сьогодення закладів медичної галузі України, надано контактну

інформацію, перелік послуг. Наприкінці видання представлено англійський переклад викладеного матеріалу.

Шифр зберігання книги в НБУВ: СО28781

Забуті і незабуті: про пілотів, авіаційних техніках, інженерах, конструкторах и воєначальниках, погибших или побывавших в застенках НКВД, на островах Архипелага ГУЛАГ / авт.-сост. : Е. З. Буцкий, Н. И. Игнатьев. – Х. : Майдан, 2009. – 466 с. – Библиогр.: с. 458–464.

Біографічний збірник містить інформацію про трагічні долі пілотів, авіаційних техніків, інженерів, конструкторів та військовослужбовців, що перебували в застінках НКВС та на островах Архіпелагу ГУЛАГ.

Наведено бібліографічні довідки про авіаторів, перших жертв післяреволюційного періоду, жертв «чистки» офіцерів царської армії, а також керівників військово-повітряних сил, «учасників антирадянської троцькистської військової організації» наприкінці 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. Відомості про них взяті з «відкритих» джерел, енциклопедій, довідників, архівних матеріалів, ресурсів мережі Інтернет, матеріалів, які публікувалися у вітчизняній і зарубіжній періодиці, окремих видань, а також спогадів і свідчень людей, що мали відношення до цих подій. Для зручності користування статті розташовані за абеткою.

Шифр зберігання книги в НБУВ: ВА720129

Книга пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років у Житомирському районі / Житомир. р-на держ. адмін. ; редкол. : В. М. Дехтєвський (голова), В. П. Мороз, О. О. Прищепа [та ін.]. – Житомир : Вид. М. Косенко, 2008. – 319 с.

Подана в книзі інформація базується на архівних матеріалах, спогадах очевидців та публікаціях у періодичних виданнях і книгах. Більшість з них були зібрані в 2007–2008 рр. бібліотекарями району, частина в 1990-1993 рр. вчителями та учнями, краєзнавцями. Списки померлих складені здебільшого на підставі архівних даних, отриманих від Житомирського обласного архіву, сільських рад та

спогадів очевидців. У книзі наведені імена 3830 загиблих голодною смертю людей з понад 100 населених пунктів району. Відсутність архівних документів по окремих селах зумовила те, що до переліку імен ввійшла лише незначна частина загиблих.

Шифр зберігання книги в НБУВ: ВА720128

Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років в Україні. Житомирська область / авт. кол.: Л. А. Копійченко, В. А. Поплавська, Є. Р. Тіміряєв [та ін.]. – Житомир : Полісся, 2008. – 1116 с.

На основі архівних та опублікованих джерел і свідчень громадян, що були свідками Голодомору 1932-1933 рр., відтворено одну з найтрагічніших сторінок історії Житомирщини ХХ ст. Книга складається з трьох розділів: «Мартиролог» (складений на основі документів та спогадів свідків тогочасних подій, містить відомості про більше ніж 40 тис. осіб); «Документи» (складається з 70-ти оригінальних документів, що охоплюють період з 1931 по 1934 рр.); «Свідчення очевидців». Видання здійснене на документальних фондах державного архіву Житомирської області, архіву Управління Служби безпеки України в Житомирській області, Державного архіву Служби безпеки України, Центрального державного архіву громадських об'єднань України, Державного архіву Вінницької області та на матеріалах місцевих газет 1932–1934 рр. Значна частина документів публікується вперше.

Шифр зберігання книги в НБУВ: СО29031

Коваленко М. А. Фінансовий словник: 3000 термінів / Коваленко М. А., Чесноков В. Л. – 2-ге вид., випр. і доп. – Херсон : Олді-плюс, 2009. – 382 с.

У виданні зібрані терміни, що найчастіше використовуються в сучасних фінансових документах. Словник охоплює необхідну для фінансиста бюджетну, банківську, біржову лексику, терміни фінансів підприємства, домашнього господарства, держави. Фінансовий словник акумулює новітні досягнення у сфері аналізу фінансових термінів поряд з стандартно-нормативними поясненнями. Визначення наближені до найбільш уживаних характеристик, лаконічні та чіткі.

Шифр зберігання книги в НБУВ: ВА720041

Беляневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар / В. Е. Беляневич. – 3-тє вид. – К. : Юстініан, 2009. – 872 с.

Книга складається з розділів: «Загальні положення», «Досудове врегулювання господарських спорів», «Підвідомчість справ громадським судам. Підсудність справ», «Учасники судового процесу», «Докази», «Запобіжні заходи», «Судові витрати», «Процесуальні строки», «Подання позову», «Порушення провадження у справі та підготовка матеріалів до розгляду у першій інстанції», «Забезпечення позову», «Вирішення господарських спорів у першій інстанції», «Перегляд судових рішень в апеляційному порядку», «Перегляд судових рішень у касаційному порядку», «Перегляд судових рішень Вищого Господарського суду Верховним Судом України», «Перегляд рішення, ухвали, постанови Господарського суду за нововиявленими обставинами», «Виконання рішення, ухвали, постанови», «Провадження у справах за участю іноземних підприємств і організацій».

До підготовки третього видання спонукала зміна норм Господарського процесуального кодексу України, особливо щодо підвідомчості справ. У книзі відображена напрацьована вищими судовими інстанціями нова судова практика у конкретних справах, що стане у пригоді під час правозастосування. Науково-практичний коментар підготовлено з урахуванням змін станом на 1.08.2007 р.

Шифр зберігання книги в НБУВ: ВА720071

Звід кодексів України / Верх. Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2009.

Т. 1 – 632 с.

До першого тому Зводу кодексів України увійшли: «Господарський кодекс України», «Господарський процесуальний кодекс України», «Кодекс України про надра», «Лісовий кодекс України», «Повітряний кодекс України», «Водний кодекс України», «Земельний кодекс України», «Митний кодекс України», «Кодекс торговельного мореплавства України». Усі кодекси подано зі змінами станом на 27 лютого 2009 р.

Т. 2 – 486 с.

До другого тому Зводу кодексів України увійшли: «Кримінальний кодекс України», «Кримінальний процесуальний кодекс України», «Кримінально-виконавчий кодекс України», «Кодекс адміністративного судочинства України». Усі кодекси подано зі змінами станом на 20 травня 2009 р.

Т. 3 – 556 с.

До третього тому Зводу кодексів України увійшли: «Цивільний кодекс України», «Цивільний процесуальний кодекс України», «Житловий кодекс Української РСР», «Сімейний кодекс України». Усі кодекси подано зі змінами станом на 30 липня 2009 р.

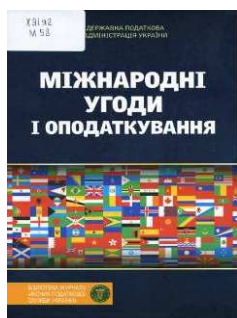
Шифр зберігання книги в НБУВ: В351180

Міжнародні комерційні угоди та розрахунки: нормативно-правове регламентування : навч. посіб. / за ред.: Ю. Г. Козака, Н. С. Логвинової, А. А. Наумчик [та ін.]. – К. : Центр учбов. літ., 2010. – 648 с.

Посібник складається з шести розділів: «Загальні підходи до укладання міжнародних комерційних угод», «Контракти міжнародної купівлі-продажу товарів у матеріально-речовій формі», «Контракти міжнародної купівлі-продажу послуг», «Контракти про міжнародне промислове співробітництво», «Форми міжнародних розрахунків», «Міжнародні платіжні системи». Кожний розділ супроводжується коментарями.

Шифр зберігання книги в НБУВ: ВС48447

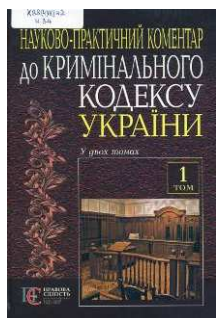

Міжнародні угоди і оподаткування : [зб. нормат.-прав. док.] / Держ. подат. адміністрація України ; упоряд.: Л. В. Трофімова, О. В. Доманський, В. Г. Войтенко, Я. О. Шашенков. – К. : ІВЦ ДПА України, 2009. – 1200 с. – (Б-ка журн. «Вісник податкової служби України»).

У збірнику подано міжнародні конвенції та угоди,

постанови Кабінету Міністрів України, листи ДПА України, інші нормативно-правові документи, що розкривають зміст міжнародної співпраці України у сфері оподаткування. Включено документи з 1956 по 2007 р.

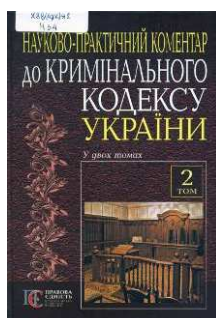
Шифр зберігання книги в НБУВ: ВС48395

Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2-х т. / за заг. ред.: П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. – 3-тє вид., переробл. та доп. – К. : Правова єдність, 2009.

Т. 1 – 964 с.

Перший том складається з розділів: «Загальні положення», «Закон про кримінальну відповідальність», «Злочин, його види та стадії», «Особа яка підлягає кримінальній відповідальності (суб'єкт злочину)», «Вина та її форми», «Співучасть у злочині», «Повторність, сукупність та рецидив злочинів», «Обставини, що виключають злочинність діяння», «Звільнення від кримінальної відповідальності», «Покарання та його види», «Призначення покарання», «Звільнення від покарання та його відбування», «Судимість», «Примусові заходи медичного характеру та примусове лікування», «Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх», «Злочини проти основ національної безпеки України», «Злочини проти життя та здоров'я особи», «Злочини проти волі, честі та гідності особи», «Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи», «Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина», «Злочини проти власності», «Злочини у сфері господарської діяльності».

Т. 2 – 624 с.

Матеріал викладено за розділами: «Злочини проти довкілля», «Злочини проти громадської безпеки», «Злочини проти безпеки виробництва», «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту», «Злочини проти громадського порядку та моральності», «Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення», «Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації», «Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян», «Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку», «Злочини у сфері службової

діяльності», «Злочини проти правосуддя», «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)», «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку».

Видання містить низку важливих змін, зокрема, до розділів про злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина, проти власності, проти громадської безпеки тощо.

Шифр зберігання книги в НБУВ: В351846

Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. – (4-те вид., змінене і доп.). – К. : Скіф, 2009. – 536 с. – (Серія : «Кодекси і закони України»).

До книги включено документи з березня 1973 р. по травень 2008 р., які подано з відповідними змінами та доповненнями. Документи розташовані за хронологією.

Шифр зберігання книги в НБУВ: ВА719993

Правове регулювання праці науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів : зб. основ. нормат. актів (станом на 15 травня 2009 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; уклад.: О. М. Ярошенко, Г. С. Гончарова, Ф. А. Цесарський [та ін.]. – Х. : Право, 2009. – 464 с.

Видання включає нормативно-правові акти щодо порядку укладання і розірвання трудових договорів, оплати праці, трудової дисципліни і охорони праці. Також вміщено найбільш важливі листи і роз'яснення компетентних державних органів стосовно спірних питань. Для зручності користування подано алфавітно-предметний покажчик.

Шифр зберігання книги в НБУВ: ВА720040

Соціально-трудові відносини: нормативно-правове регулювання вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) в Україні : нормат.-прав. акти з питань

діяльн. Нац. служби посередництва і примирення та здійснення примирних процедур / Нац. служба посередництва і примирення ; за заг. ред. О. Я. Окіса. – К. : АДЕФ-Україна, 2009. – 271 с.

У книзі систематизовано законодавчі та інші нормативно-правові акти з питань запобігання виникненню колективних трудових спорів, їх прогнозування, порядку та затвердження вимог найманих працівників або профспілки тощо. Видання складається з розділів: «Законодавство України», «Нормативні акти Національної служби посередництва і примирення», «Примірні зразки документів».

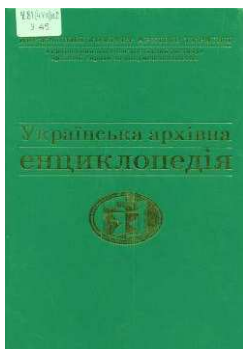
Шифр зберігання книги в НБУВ: ВА719544

Фондовий ринок України: законодавче регулювання : навч.-метод. посіб. / авт. кол.: Бурмака М.О. (кер.), Бутенко Д.С., Посполітак В. В. [та ін.]. – 5-те вид., перероб. та доп. – К. : АДС УМКЦентр, 2009. – 852 с.

У практичному посібнику зібрано нормативно-правові акти, що регулюють правовідносини на фондовому ринку України. Матеріал систематизовано за розділами: «Правове регулювання підприємницької діяльності в Україні», «Ринок цінних паперів та його регулювання», «Боргові та пайові цінні папери, порядок їх випуску», «Іпотечні цінні папери в Україні», «Похідні (деривативи)», «Учасники ринку цінних паперів в Україні», «Акціонерні товариства на ринку цінних паперів України», «Законодавче забезпечення ІСІ», «Організація торгівлі на фондовому ринку», «Національна депозитарна система України», «Контрольно-ревізійна діяльність та правозастосування на ринку цінних паперів», «Антимонопольне законодавство на ринку цінних паперів», «Роль фондового ринку у забезпеченні функціонування пенсійної системи». Документи подані з урахуванням змін та доповнень.

Шифр зберігання книги в НБУВ: ВА719328

Українська архівна енциклопедія / Держ. ком. архівів України, Укр. НДІ архів. справи та документознавства ; редкол.: І. Б. Матяш (голова), І. Н. Войцехівська, Л. А. Дубровіна [та ін.]. – К, 2008. – 881 с.

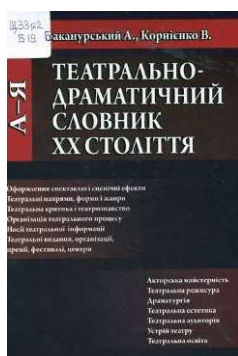
Енциклопедія є першим в Україні виданням, в якому

узагальнено досягнення вітчизняного архівознавства у його взаємозв'язках з іншими галузями історичної науки та суміжними дисциплінами. Відображено такі напрями: архівознавство, архівне законодавство, історія та організація архівної справи, система архівних установ, персоналії видатних архівістів, архівна освіта, архівна та історична періодика, документознавство та діловодство, спеціальні історичні дисципліни й суміжні з архівознавством галузі знань, громадські організації та об'єднання в галузі архівістики.

Відповідно до проблематики та змісту статті систематизовано за такими блоками: «Архівна справа», «Архівна наука і освіта», «Архівна та історична періодика, джерелознавчі видання», «Персоналії», «Документознавство та діловодство», «Спеціальні історичні дисципліни та суміжні галузі знань», «Наукові інституції».

Шифр зберігання книги в НБУВ: ВС48409

Баканурський А. Театральний словник ХХ століття / Анатолій Баканурський, Владислав Корнієнко. – К. : Знання України, 2009. – 319 с. – Бібліогр. : с. 316–319.

Словник містить статті, в яких розкривається зміст театральних та театрознавчих термінів. Для зручності користування подано систематизований тематичний покажчик термінів. З метою глибшого ознайомлення з конкретною театрознавчою проблемою або комплексом проблем, наприкінці видання подано список рекомендованої літератури.

Шифр зберігання книги в НБУВ: ВС48354